

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LĄDOWYCH

JAWNE
KŁASZCZONY

Egz. nr 2

Płk doc. dr hab. Władysław JAKUBISIAK
Płk dypl. rez. Edward KASZLEJ
Ppłk lek. Bohdan GEMBICKI

AMUNICYJNE I MEDYCZNE ZABEZPIECZENIE ARMII
W OPERACJI ZACZEPNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM
ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO OPERACYJNEJ GRUPY
MANEWROWEJ

Materiał do studiowania

WARSZAWA

STYCZEŃ

1992

45989

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LĄDOWYCH

JAWNE
SLUZBOWEGO

Egz. nr...2..

Płk doc. dr hab. Władysław JAKUBISIAK
Płk dypl. rez. Edward KASZLEJ
Ppłk lek. Bohdan GEMBICKI

AMUNICYJNE I MEDYCZNE ZABEZPIECZENIE ARMII
W OPERACJI ZACZEPNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM
ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO OPERACYJNEJ GRUPY
MANEWROWEJ

Materiał do studiowania

WARSZAWA

STYCZEN

1992

45989

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LĄDOWYCH

JAWNE

~~PODSTAWA~~
Ustawa z dnia 21 stycznia 1999 roku
art. 38 ust. 2
(Dz. U. RP Nr 11 poz. 95)

~~SECRETU~~
~~0~~
~~2~~

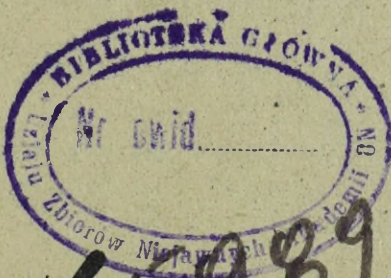
PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

Płk doc.dr hab. Władysław JAKUBISIAK
Płk dypl. rez. Edward KASZLEJ
Ppłk lek. Bohdan GEMBICKI

AMUNICYJNE I MEDYCZNE ZABEZPIECZENIE ARMII W OPERACJI
ZACZEPNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO
OPERACYJNEJ GRUPY MANEWROWEJ

/Materiał do studiowania/

W A R S Z A W A

Styczeń

1982 r.

Niniejsze materiały do studiowania opracowali:

- płk doc.dr hab. Władysław JAKUBISIĄK wstęp i rozdział I
- Amunicyjne zabezpieczenie armii w operacji zaczepnej.
- ppłk lek. Bohdan GEMBICKI rozdział II - Model zabezpieczenia medycznego armii w operacji zaczepnej.
- płk dypl.rez. Edward KASZLEJ rozdział III - Właściwości zabezpieczenia tyłowego operacyjnej grupy manewrowej w operacji zaczepnej armii.

S P I S R Z E C Z Y

	str.
WSTĘP	4
I. AMUNICYJNE ZABEZPIECZENIE ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ	4
1. Organa kierowania zabezpieczeniem amunicyjnym	5
2. Siły i środki zabezpieczenia amunicyjnego	8
3. Gromadzenie amunioji na artyleryjskie przygotowa- nie i wsparcie ataku	10
4. Zaopatrywanie wojsk armii w amunioję w toku operacji	16
II. MODEL ZABEZPIECZENIA MEDYCZNEGO ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ	26
1. Zasady użycia i możliwości pracy jednostek służby zdrowia armii oraz niektórych jednostek służby zdrowia frontu, wykonujących zadania na rzecz armii	26
2. Organizacja zabezpieczenia leczniczo-ewakuacyjnego armii	37
III. WŁAŚCIWOŚCI ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO OPERACYJNEJ GRUPY MANEWROWEJ W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII	40
1. Warunki realizacji zabezpieczenia tyłowego OGM	40
2. Organizacja tyłów OGM	43
3. Właściwości zabezpieczenia materiałowego OGM	44
4. Właściwości zabezpieczenia technicznego OGM	47
5. Właściwości zabezpieczenia medycznego OGM	49
6. Właściwości dowodzenia tyłami OGM	51

WSTĘP

Materiał ten opracowano z polecenia komendanta ASG WP, który w czasie ówczesnego szkieletoowego, prowadzonego ze słuchaczami dyplomowych i podyplomowych kursów akademii w roku akademickim 1980/81, stwierdził potrzebę udostępnienia słuchaczom teoretycznego materiału zawierającego model najważniejszych zagadnień zabezpieczenia tyłowego wojsk armii w operacji zaczepnej. Treścią zagadnień przekazanych głównemu autorowi do zespołowego opracowania było:

- amunicyjne zabezpieczenie armii w operacji zaczepnej;
  - medyczne zabezpieczenie armii w operacji zaczepnej;
  - właściwości zabezpieczenia tyłowego operacyjnej grupy manewrowej.
- Zagadnienia te, stanowiące treść wytycznych, wyznaczają rozdziały niniejszego opracowania.

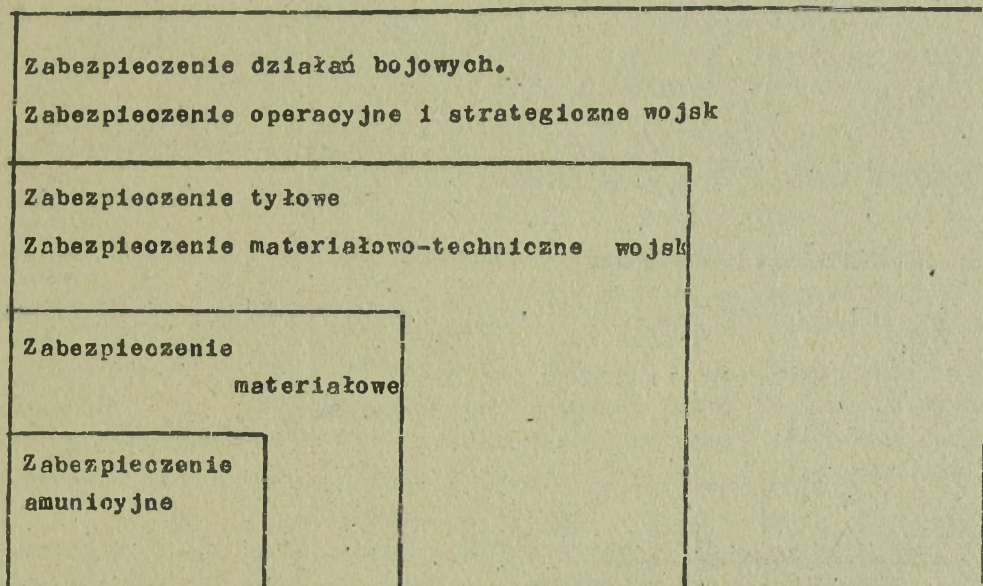
I. AMUNICYJNE ZABEZPIECZENIE ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ

Zabezpieczenie amunicyjne obejmuje czynności organizacyjne organów dowodzenia i czynności wykonawcze sił i środków tyłowych realizowane w celu dostarczenia wojskom amunicji niezbędnej do wykonywania zadań bojowych.

Wśród rodzajów zabezpieczenia tyłowego zabezpieczenie amunicyjne wojsk jest najważniejsze, ma ono bowiem bezpośredni wpływ na ogniową siłę bojową wojsk.

Zabezpieczenie amunicyjne na każdym szczeblu organizacyjnym jest funkcją służby uzbrojenia i elektroniki/w zakresie zaopatrywania w amunicję/ oraz funkcją kwatermistrza/w zakresie dowozu amunicji/. Nie może ono jednak być sprawnie realizowane bez czynnego i aktywnego udziału zaopatrywanych wojsk w każdej sytuacji; w ten właśnie sposób staje się ono także pomocniczą funkcją wojsk /główną funkcją wojsk jest walka, bitwa/.

Miejsce zabezpieczenia amunicyjnego w całości zabezpieczenia tyłowego, bojowego, operacyjnego i strategicznego przedstawia rysunek 1.

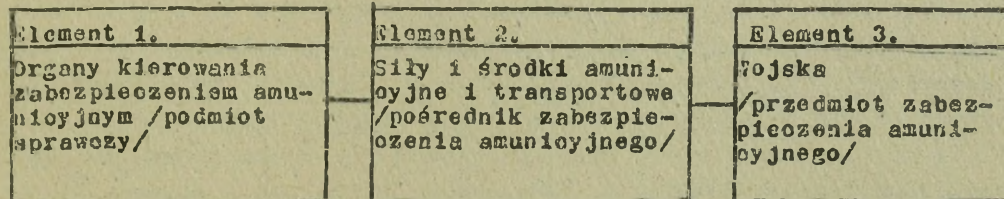
Rys.1. Stosunek zakresowy rodzajów zabezpieczenia wojsk i sił zbrojnych.

Spośród mnogich zagadnień i problemów zabezpieczenia amunicyjnego armii w operacji zaczepnej, do przedstawienia w tym opracowaniu wybrano najważniejsze, tj.:

- organy kierowania zabezpieczeniem amunicyjnym;
- siły i środki zabezpieczenia amunicyjnego;
- gromadzenie amunicji na artyleryjskie przygotowanie i wsparcie ataku przy wejściu sił głównych armii do bitwy;
- dowóz amunicji w toku operacji zaczepnej.

1. Organy kierowania zabezpieczeniem amunicyjnym

Organy kierowania zabezpieczeniem tyłowym stanowią pierwszy /podmiot sprawy/ element modelu systemu wszelkiego, w tym i amunicyjnego, zabezpieczenia.

Rys.2. Ideowy model systemu zabezpieczenia amunicyjnego wojsk.

Do organów kierowania zabezpieczeniem tyłowym, od oddziału /pułku, samodzielnego dywizjonu/ wzwyż należą:

- dowódca;
- sztab, dowództwo wojsk raketowych i artylerii oraz szefostwo OPL
- służba uzbrojenia i szef służb technicznych;
- sztab kwatermistrzostwa i kwatermistrz.

Dowódca armii, podejmując decyzję operacyjną, określa uderzenia ogniowe /APA i AWA sił głównych, wejścia do bitwy drugiego reutu, odparcia kontrataku i przeciuderzenia/, dając w ten sposób główną podstawę do organizowania zabezpieczenia amunicyjnego przez wymienione wyżej organy dowodzenia.

Ponadto dowódca w swoich wytycznych dla tyłów oraz w rozkazie tyłowym określa normatywy, terminy i miejsca gromadzenia dodatkowych zapasów amunicji oraz limity jej zużycia.

Sztab ogólnowojskowy dokonuje rozdziału limitu amunicji strzeleckiej i czołgowej pomiędzy związki taktyczne i oddziały armijne na poszczególne dni operacji. Sztab ponadto organizuje sprawy odbiór dowiezionej amunicji przez elementy ugrupowania armii oraz bezpieczeństwo kolumn i regulację ruchu na taktycznych drogach dowozu i ewakuacji.

Dowództwo wojsk raketowych i artylerii oraz szefostwo OPL armii rozdziela limit amunicji artyleryjskiej i przeciwlotniczej na poszczególne jednostki swoich rodzajów wojsk oraz na zadania ogniowe i dni operacji. Organizują także sprawy odbiór amunicji dowiezionej transportem szczebla armijnego i wyższego do jednostek artyleryjskich i przeciwlotniczych.

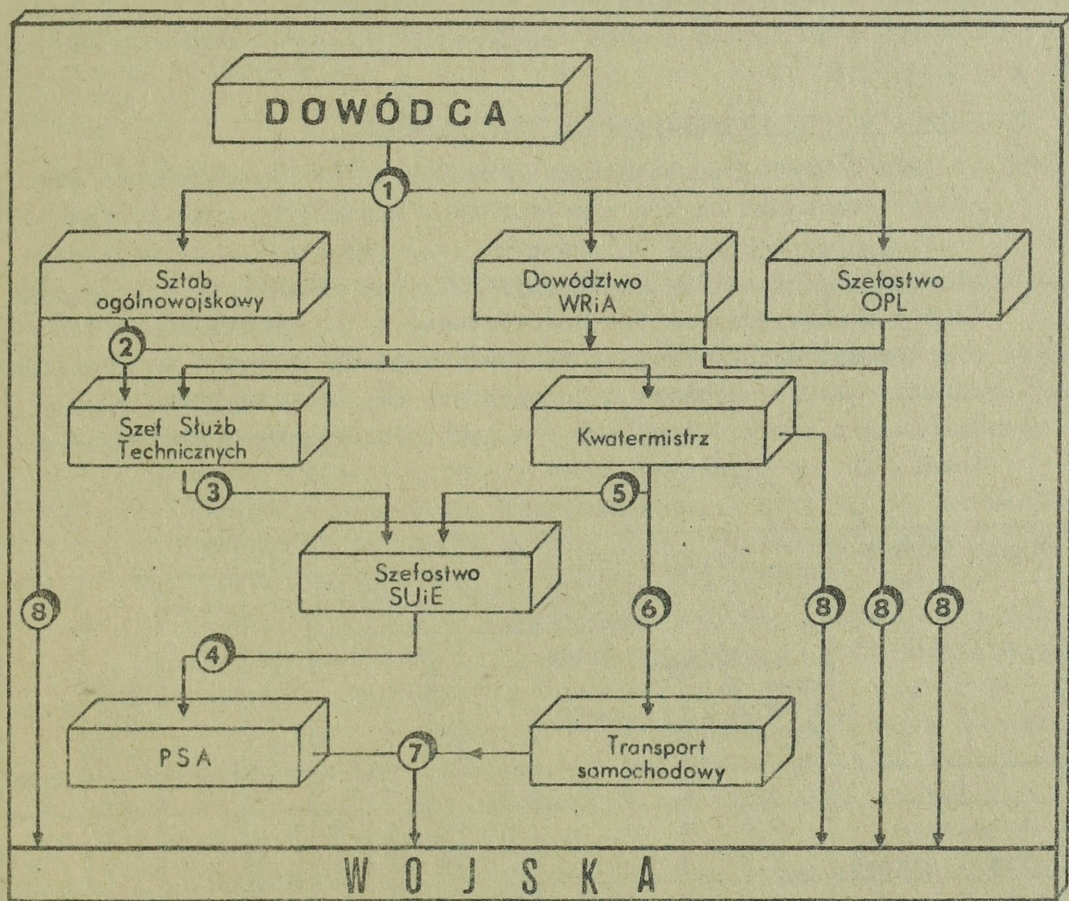
Służba uzbrojenia i elektroniki jest bezpośrednim organem kierowania zaopatrywaniem wojsk w amunicję.

Dbając o utrzymanie zapasów normatywnych amunicji, dokonuje jej dystrybucji dla wojsk na podstawie limitu podzielonego przez wyżej wymienione organy, zapotrzebowuje transport na dostawy amunicji do związków i oddziałów armii.

Kwatermistrz i sztab kwatermistrzostwa armii podejmują decyzję o dowozie amunicji, tj. o przydziale transportu oraz o organizacji, realizacji i zabezpieczeniu jej przewozu, a także o przeładunkach w PSA i stacjach wyładowniczych. Zapewnia także regulację ruchu kolumn amunicyjnych na armijnych drogach samochodami.

W pododdziałach rzędu batalion /dywizjon/ zabezpieczeniem amunicyjnym kieruje dowódca i szef sztabu, natomiast w kompaniach i bateriach - dowódca oraz szef kompanii /baterii/.

Z przedstawionego wykazu organów kierowania zabezpieczeniem i przeglądu ich ogólnych zadań w zakresie zabezpieczenia amunicyjnego wynika, że jest to najbardziej złożony układ spośród układów kierowania innymi rodzajami zabezpieczenia tyłowego. Obieg informacji decyzyjnych w zakresie zabezpieczenia amunicyjnego na jednym /armijnym/ szczeblu przedstawia rysunek 3.

Rys.3. Obieg informacji decyzyjnych i organizacyjnych zabezpieczenia amunicyjnego wojsk armii.

Objaśnienie rysunku 3:

1. Wytyczne o zabezpieczeniu tyłowym i rozkaz tyłowy.
2. Podział limitu zużycia amunicji.
- 3 i 4. Dyspozycje o wydaniu lub przyjęciu amunicji.
5. Decyzja o przydzielonym transporcie i organizacji dowozu.
6. Decyzja o przeładunkach i dowozie amunicji.
7. Dowóz i współdziałanie przy jego realizacji.
8. Awiza o dostawach i organizacji współdziałania przy odbiorze amunicji.

2. Siły i środki zabezpieczenia amunicyjnego

Siły i środki zabezpieczenia amunicyjnego tworzą zapasy amunicji, transport do ich przewozu oraz urządzenia przeładunkowe.

A. Zapasy amunicji są głównym elementem systemu zabezpieczenia amunicyjnego. Bez posiadania amunicji rozważania o zabezpieczeniu amunicyjnym są bezprzedmiotowe, a wojska nie są zdolne do prowadzenia działań bojowych. Normy zapasów amunicji są określone rozkazem MON i wyrażone w jednostkach ognia. Normatywne zapasy amunicji w armii, określone w celach szkoleniowych przedstawia tabela 1.

TABELA 1

Lp.	Nazwa amunicji	Zapasy armii w jo								
		Zapasy związku taktycznego								
		Zapasy oddziału								
		Zapasy pododdz.			w kzaop.	R-m	w bzaop	R-m	w PSA /ADNZ/	R-m
Przy żołnierzu i sprzęcie	W transp. pododdz.	R-m								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Strzelecka	0,5	-	0,5	0,3	0,8	0,2	1,0	0,2	1,2
2.	Strzel.pokład.	1,0	-	1,0	0,3	1,3	0,2	1,5	0,2	1,7
3.	Moździerzowa	0,3	0,7	1,0	0,3	1,3	0,2	1,5	0,5	2,0
4.	Art.ppano	0,3	0,7	1,0	0,3	1,3	0,2	1,5	0,5	2,0
5.	Art.samobieżna	0,5	0,5	1,0	0,3	1,3	0,2	1,5	0,5	2,0
6.	Art.ciagniona	0,3	0,7	1,0	0,3	1,3	0,2	1,5	0,5	2,0
7.	Rakietowa	-	0,66	0,66	0,34	1,0	0,5	1,5	0,5	2,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8.	Czołgowa	1,0	-	1,0	0,5	1,5	0,5	2,0	0,4	2,4
9.	Plot do 57-S-60	0,3	0,7	1,0	0,5	1,5	0,5	2,0	0,5	2,5
10.	Plot do ZU-23-2	0,3	0,7	1,0	0,5	1,5	0,5	2,0	0,5	2,5
11.	Plot do pozost.	1,0	-	1,0	0,5	1,5	0,5	2,0	0,5	2,5
12.	Rakiety plot S1	1,0	-	1,0	-	1,0	0,25	1,25	0,25	1,5
13.	Rakiety plot S2	1,0	-	1,0	0,25	1,25	0,25	1,5	0,25	1,75
14.	PPK	1,0	-	1,0	0,5	1,5	0,5	2,0	0,5	2,5
	Średnio /według masy/:	0,6	0,3	0,9	0,39	1,29	0,36	1,65	0,42	2,07

Uwaga: poz. "Średnio /według masy"/ - w przeliczeniu na ogólną armijną je amunicji.

B. Transport do przewozu normatywnych zapasów amunicji i do jej dowozu.

Do zaopatrywanych jednostek istnieje na każdym szczeblu organizacyjnym. Jest to transport samochodowy o jednorazowej możliwości przewozowej odpowiadającej masie normatywnych zapasów amunicji, danego szczebla organizacyjnego wojsk.

Kompanie i baterie utrzymujące zapas amunicji /patrz tabela 1 rubryka 4/ posiadają zwykle drużynę transportu amunicji wyposażoną w samochody ciężarowo-terenowe o średnim tonażu.

Pułki, samodzielne dywizjony artylerii i raketowe posiadają pluton zaopatrywania w amunicję, wyposażony w średnionażowe samochody i przyczepy samochodowe.

Dywizje posiadają po dwie kompanie zaopatrzenia w amunicję, wyposażone w średnionażowe samochody i przyczepy samochodowe.

Pułkowy i dywizyjny transport samochodowy w połowie jest terenowy i w połowie - szosowy.

Na szczeblach taktycznych nie istnieją tradycyjne składy amunicji, zostały one zintegrowane strukturalnie z pododdziałami transportowymi, tworząc pododdziały zaopatrywania w amunicję.

W armii, a ściślej w ABMZ, istnieje połowy skład amunicji jako jednostka brygady, skład ten przechowuje normatywne zapasy amunicji. Do ich przewozu i dowozu do wojsk przydziela mu się w zasadzie na stałe 1-2 bataliony transportowe.

Bataliony te posiadają samochody szosowe, w połowie o tonażu średnim i w połowie - ciężkim.

Prócz transportu samochodowego do dowozu amunicji armia może otrzymać transport powietrzny /śmigłowce i samoloty transportowe/. Transport ten jest jednak w składzie lotnictwa frontowego i decyzję o jego użyciu /w celu awaryjnego dowozu/ podejmuje kwatermistrz frontu.

C. Urządzenia przeładunkowe występują na szczeblu armii, w ABMZ, która posiada żurawie małego i średniego udźwigu na samochodzie /po 2/, podnośniki widłowe spalinowe /10 szt./ i żołnierzy do ręcznych przeładunków. Dobowe możliwości przeładunkowe kompanii wynoszą do 2000 ton różnych ładunków. Kwatermistrz ZT i oddziałów nie posiadają specjalnych sił i środków do celów przeładunkowych.

W wypadkach uzasadnionych potrzeb przeładunkowych otrzymują żołnierzy z jednostek bojowych lub rodzajów wojsk na mocy decyzji dowódcy lub szefa sztabu ogólnowojskowego.

Za organizację przeładunków amunicji, a więc i za zapewnienie sił i środków przeładunkowych są odpowiedzialni:

- kwatermistrz - w rejonie punktów i składów zaopatrzenia danego szczebla, np. w PPG, DPZ, składach ABMZ oraz w rejonie stacji wyładowniczych, na lotniskach i lądowiskach zaopatrzenia, a także rzecznych rejonach przeładunkowych.
- dowódcy pododdziałów - przy bezpośrednim odbiorze amunicji z transportu samochodowego lub ze zrzutów w rejonie ugrupowania własnego pododdziału;
- szef artylerii - w rejonie SO artylerii, nawet wtedy gdy artyleria nie zajmuje jeszcze zasadniczych stanowisk, a amunicja jest gromadzona zawczasu.

3. Gromadzenie amunicji na artyleryjskie przygotowanie i wsparcie ataku /APA i AWA/

Armia ogólnowojskowa w ramach pierwszej operacji frontowej może wchodzić do bitwy będąc w pierwszym rzucie lub z drugiego rzutu ugrupowania operacyjnego frontu, w tym także jako operacyjna grupa manewrowa.

Miejsce armii w ugrupowaniu operacyjnym frontu i wchodzenie jej do bitwy z pierwszego lub drugiego rzutu ma istotny wpływ na gromadzenie amunicji na artyleryjskie przygotowanie i wsparcie ataku. Gromadzenie amunicji na artyleryjskie przygotowanie i wsparcie ataku armii wchodzącej do bitwy w ramach pierwszej operacji, po ugrupowaniu z obszaru kraju, wyróżnia się tym, że odbywa się tylko

przy użyciu zapasów amunicji i transportu samochodowego pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych oraz amunicji wydzielonej i dowiezionej transportem kolejowym z obszaru kraju do określonych stacji wyładowych, a więc bez udziału tyłów armijnych i frontowych, które w tym czasie maszerują z obszaru kraju do rejonu wyjściowego.

W czasie wchodzenia armii do operacji z drugiego rzutu frontu istnieje w pełni rozwinięty frontowy system zabezpieczenia materiałowego. W takich warunkach dostawy dodatkowych ilości amunicji na SO artylerii, przeznaczonych na APA i AWA, mogą być dokonane jednym obrotem transportu samochodowego oddziałów i ZT, a jeśli zaistnieje potrzeba, to także i transportem armijnym oraz frontowym. Gromadzenie amunicji na APA i AWA w armii wchodzącej do bitwy z drugiego rzutu jest łatwiejsze pod względem zapasów amunicji, jej dowozu i przeładunków. Z tego też powodu dalsze rozważania dotyczące gromadzenia amunicji na SO dla zabezpieczenia wejścia armii drugiego rzutu do operacji będą zaniechane. Szczególną natomiast uwagę skupimy na amunicyjnym zabezpieczeniu armii pierwszego rzutu w ramach pierwszej operacji frontowej.

Zagadnienie to przedstawione zostanie z trzech punktów widzenia, tj. ilościowych potrzeb amunicji na SO artylerii, źródeł ich zaspokojenia, organizacji dowozu i przeładunków.

A. Potrzeby amunicji na APA i AWA

W pierwszej frontowej operacji armia wprowadza siły główne do bitwy zwykle na dwóch odcinkach przełamania /9-12 km i 3-4 km/, wyznaczonych na rubieży nierozstrzygniętej bitwy granicznej, którą w wyznaczonym armii pasie prowadziły od momentu wybuchu wojny sojusznice ZT.

Właśnie na odcinkach przełamania, w rejonach SO artylerii o łącznej powierzchni 70-100 km², należy zgromadzić po 1-2-1,8 jo na każde działo, moździerz lub wyrzutnię artyleryjską, przewidzianych do użycia w czasie APA i AWA. Stanowić to może 2-3 samochody /4-tonowe/ amunicji na działo. W skali armii łączna masa amunicji gromadzonej na ten cel w rejonach SO artylerii może wynosić 3000-4000 ton.

Amunicja artyleryjska, moździerzowa i raketowa, w granicach podanej ilości, powinna być zgromadzona na zasadniczych stanowiskach ogniowych w okresie organizacji działań zaczepnych przed ustalonym terminem gotowości artylerii do otwarcia ognia.

B. Źródła gromadzenia amunicji na SO artylerii

Armia rozwinięta mobilizacyjnie i przegrupowana z obszaru kraju do rejonu wyjściowego posiada przy sprzęcie artyleryjskim i na transporcie pododdziałów, oddziałów i ZT pełne normatywne zapasy ruchome amunicji dla moździerzy, artylerii lufowej i artylerii rakietowej, tj. 1,5 jo /patrz tabela 1, pozycje 3-7, rubryki 2-9/. Zapasy

ruchome amunicji stanowią źródło pierwsze. Posiadany stan amunicji pokrywa potrzeby na oznaczony cel:

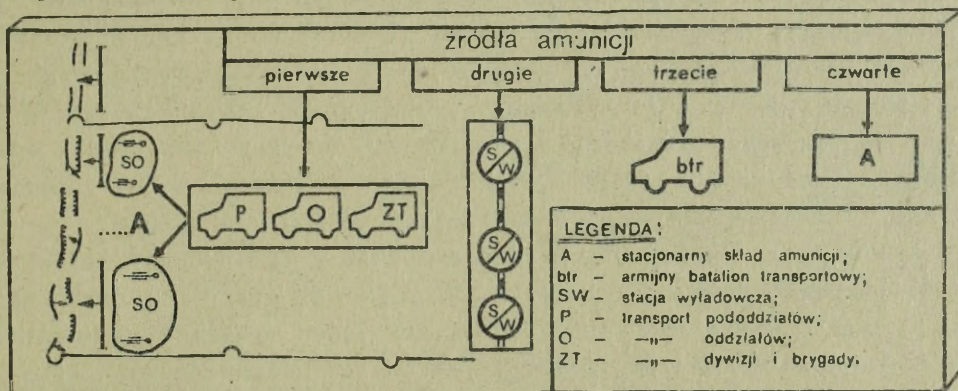
- w 100% - przy założeniu potrzeb na 1,2 jo, a ponadto pozostaje 0,3 jo na prowadzenie wsparcia ataku z kolejnych SO artylerii do czasu kolejnego dowozu;
- w 83% - przy założeniu potrzeb na 1,8 jo - bez zachowania rezerwy na prowadzenie walki do czasu kolejnego dowozu, którego w założonych warunkach można oczekiwać po 9 do 11 godzinach od zakończenia pierwszego dowozu przez APA.

Drugim źródłem amunicji przeznaczonej na APA i AWA oraz natarcia wojsk do końca D1, tj. do czasu włączenia się ABMZ do polowego systemu zabezpieczenia materiałowego, są "zapasy wydzielone" i dowieszone transportem kolejowym /staraniem COZ/ do stacji wyładowczych /SW/ w rejonie wyjściowym odległych /jak to wykazują ówczesne/ o 40-60 km od rubieży styczności bojowej wojsk. Transporty kolejowe przybywają na SW wraz z obołowymi związkami taktycznymi armii przegrupowującej się z obszaru kraju do rejonu wyjściowego do operacji. Z zapasów tych korzysta się w celu odtworzenia zapasów ruchomych amunicji w transporcie pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych /dywizji i brygad/, uprzednio złożonych na SO artylerii, a także w celu pokrywania zużycia amunicji w toku walki.

Dla gromadzenia amunicji na SO artylerii może zaistnieć trzecie źródło tj. zapasy ruchome amunicji PSA armii wynoszące 0,5 jo. Źródło to na rozpatrywanym etapie działań /okres organizacji operacji armijnej/ nie jest pewne. Jego aktualność zależy od tego, czy zmobilizowany /od nowa/ batalion transportowy zdąży załadować amunicję artyleryjską w określonym stacjonarnym składzie na terenie okręgu wojskowego /macierzystego dla danej armii/ i przegrupować się wraz z artylerią armijną do rejonu wyjściowego, co z kolei pozwoliłoby na udział batalionu transportowego w gromadzeniu amunicji na SO artylerii przeznaczonej na APA i AWA wojsk pierwszego rzutu armii. Źródła pierwsze i drugie amunicji artyleryjskiej na omawiany cel są założone doktrynalnie i występują w każdym ówczesnym ćwiczeniu organizowanym przez Sztab Generalny WP.

Źródło trzecie nie występowało na wszystkich ćwiczeniach ostatniego 10-lecia. Warto także nadmienić, że w czasie wielkich ćwiczeń nie zakładano wykorzystania składów stacjonarnych amunicji na terenie sojuszniczym, które mogłyby służyć jako pierwsze z operacyjnych źródeł zaopatrzenia amunicyjnego wojsk frontu polskiego. Teoretycznie taka możliwość istnieje, a więc stacjonarne składy amunicji w rejonie wyjściowym armii do operacji stanowiłyby czwarte źródło gromadzenia amunicji na SO artylerii.

Urzutowanie źródeł amunicji w okresie wchodzenia armii do operacji przedstawia rysunek 4.

Rys.4. Urzutowanie źródeł amunicji gromadzonej na SO artylerii i przeznaczonej na APA i AWA.

C. Organizacja dowozu i przeładunków amunicji.

Organizatorem dowozu amunicji na SO artylerii jest kwatermistrz każdego szczebla dowodzenia na podstawie decyzji dowódcy. Rola organizatorska kwatermistrza polega na:

- wydzieleniu z pododdziałów i oddziałów tyłowych wojsk armii etatowego transportu z zapasami amunicji moździerzowej, artyleryjskiej i raketowej oraz dołączenie go do jednostek artylerii w rejonie wyjściowym na minimum 6 godzin przed terminem gotowości artylerii na SO;
- w razie potrzeby uzyskanie dodatkowego transportu drogą rozładunku w rejonie wyjściowym zapasów innych środków materiałowych na grunt i skierowanie uzyskanego transportu na minimum 8 godzin przed gotowością art. na SO do określonych stacji wyladowczych w celu załadunku amunicji i dowiezienia jej na SO artylerii;
- zapewnienie sił i środków przeładunku amunicji na SW przez wykorzystanie własnych kompanii obsługi z ABMZ oraz sił uzyskanych od dowódcy;

- zabezpieczenie materiałowe, techniczne i medyczne kolumn transportu samochodowego z własnych sił i środków oraz dróg dowozu, ochrony kolumn i SW we współpracy ze sztabem i szefem wojsk inżynieryjnych /szefem saperów/.

Dowóz amunicji na SO na AFA i AWA musi być wykonany skrycie, jednym obrotem transportu samochodowego /wraz z artylerią zajmującą stanowiska zasadnicze/, w czasie 2-3 godzin /nocnych/. Na dowóz amunicji w dwóch lub więcej obrotach transportu, co wymaga czasu kilkunastu godzin, nie pozwolą warunki: nieustabilizowana linia frontu na odcinkach przełamania, możliwość rozpoznania przygotowań i oddziaływanie ogniowe przeciwnika na rejon gromadzonej amunicji. Kolejnym wymogiem w organizacji i realizacji dowozu jest dążenie do "odsłoku" od rejonu SO artylerii opróżnionych kolumn samochodowych, udających się do SW po amunicję i uniknięcia w ten sposób kolidującego ruchu z kolumnami wojsk maszerujących z rejonu wyjściowego do rubieży wejścia do bitwy.

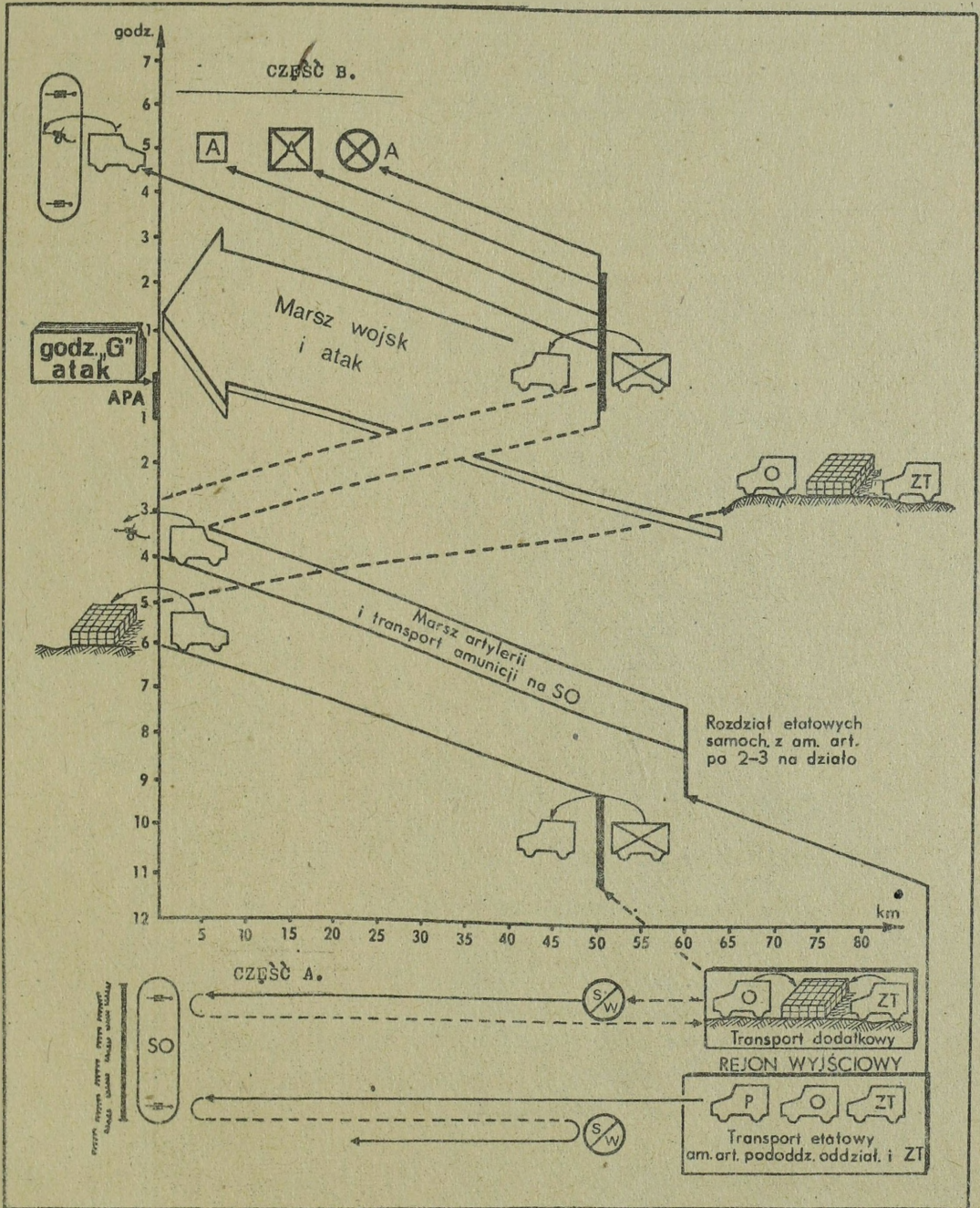
Odtworzenie zapasów ruchomych amunicji w transporcie samochodowym pododdziałów, oddziałów i ZT na SW i kolejny jej dowóz do artylerii wspierającej atak /natarcie/ wojsk wymaga 9-11 godzin. Wymiar czasu zależy od ilości SW, ośło lub półpoślągowych, stanu ramp na kolejnych punktach przeładunkowych, stosowania ręcznego lub mechanicznego przeładunku, a także od organizacji przeładunków.

Ideowy model organizacji dowozu amunicji na SO artylerii przedstawia rysunek nr 6.

W części A - taktycznej pokazano rubież bojowej styczności wojsk i rubież stacji wyładowniczych oraz rejon wyjściowy wojsk i SO artylerii. W części B, w układzie współrzędnych /przestrzeni i czasu/, pokazano pracę transportu etatowego i dodatkowego w procesie gromadzenia amunicji, z uwzględnieniem orientacyjnego czasu przeładunków amunicji na SO i SW.

Za rozładunek samochodów z amunicją w rejonie SO odpowiada dowódca /szef/ artylerii i wojsk rakietowych, który zadanie to powierza dowódcom jednostek artylerii.

Do sprawnego i szybkiego rozładowania 2-3 samochodów na działo, ręcznym sposobem, trzeba wydzielić minimum 4 żołnierzy. Do rozładunku samochodów w rejonie SO jednostki artylerii muszą wydzielić od 1-1,5 tys. żołnierzy.

Rys. 5. Ideowy model organizacji dowozu amunicji na SO artylerii, na AP i WA w wymiarze przestrzeni i czasu.

Na przeładunek amunicji z jednego pociągu /około 600 ton na 40 wagonach/ na stacji wyładowniczej posiadającej warunki jednoczesnego rozładunku połowy pociągu /20 wagonów/ trzeba 80 żołnierzy do pracy w czasie 4 godz., a cały pociąg w czasie 8 godzin. Do przeładunków 7-10 pociągów trzeba 560-800 żołnierzy /wraz z dowódcami 600-850 żołnierzy/. Kwatermistrz armii żołnierzy tych powinien otrzymać od dowódcy armii.

W wypadku uzyskania transportu dodatkowego spod innych rodzajów amunicji i innych środków materiałowych, drogą ich rozładunku w rejonie wyjściowym, trzeba wydzielić dodatkowe ilości żołnierzy do prac przeładunkowych w oddziałach i ZT.

W konkluzji dotyczącej organizacji dowozu i przeładunków amunicji na APA i AWA należy stwierdzić:

- pierwsze - uzyskiwanie dodatkowego transportu samochodowego do dowozu amunicji artyleryjskiej poprzez rozładunek na ziemię innych środków materiałowych jest sposobem bardzo trudnym ze względu na liczne przeładunki - cztery na jeden obrót;
- drugie - istnieje uzasadniona potrzeba, drogą przyspieszonej mobilizacji, włączenia do dowozu amunicji na APA i AWA po jednym batalionie transportowym armijnej i frontowej brygady materiałowego zabezpieczenia;
- trzecie - tylowe organy dowodzenia armii /kwatermistrz i szef SUIE/ na co najmniej 12 godzin przed atakiem powinny posiadać pełne podstawy do gromadzenia amunicji na APA i AWA.

4. Zaopatrywanie wojsk armii w amunicję w toku operacji

Zaopatrywanie wojsk armii w amunicję w toku operacji jest jednym z najważniejszych zadań tyłów. Od stopnia zaspokojenia amunicyjnych potrzeb wojsk zależy wykonanie zadań bojowych przez poszczególne elementy ugrupowania operacyjnego armii. Sposób zaopatrywania zależy od potrzeb amunicyjnych armii, stanu zapasów i transportu do ich dowozu, czasu oraz warunków operacyjnych, terenowych i klimatycznych.

A. Amunicyjne potrzeby armii w operacji zaczepnej

a/ Zużycie amunicji /bez stos.BMR/ przedstawia tabela 2.

TABELA 2

Lp.	Rodzaj amunicji	Zużycie w operacji bez stosowania BMR /w jo/:						
		Ogółem w operacji	Zadanie bliższe - 3 dni			Zadanie dalsze - 4 dni		Średnio dziennie
			Razem /ok.60%/	D1	D2	D3	Razem /ok.40%/	
1.	Strzelecka	1,6-2,0	1,0	0,3	0,4	0,3	0,8	0,2
2.	Strzel. pokładowa	2,3-2,8	1,4	0,5	0,5	0,4	1,1	0,25
3.	Moździerzowa	1,8-3,0	1,4	0,7	0,4	0,3	1,0	0,25
4.	Art. ppano.	2,0-2,8	1,4	0,7	0,4	0,3	1,0	0,25
5.	Art. pośred.	3,0-4,2	2,2	1,4	0,4	0,4	1,4	0,35
6.	Rakietowa	3,0-4,0	2,1	1,4	0,35	0,35	1,4	0,35
7.	Czołgowa	3,2-4,0	2,0	0,9	0,6	0,5	1,6	0,4
8.	Plot	2,8-3,5	1,65	0,6	0,55	0,5	1,55	0,4
9.	Rakiety plot	1,0-1,5	0,7	0,3	0,2	0,2	0,6	0,15
10.	PPK	2,2-3,3	1,4	0,6	0,4	0,4	1,2	0,3
Średnio:		3,17	1,8	0,91	0,48	0,41	1,37	0,34

b/ Zużycie amunicji w operacji prowadzonej z BMR przedstawia tabela 3.

TABELA 3

Lp.	Rodzaj amunicji	Zużycie w operacji z BMR /w jo/:		
		Ogółem	Zadanie bliższe ok.60%	Zadanie dalsze ok.40%
1.	Strzelecka	1,2-1,4	0,75	0,55
2.	Strzel. pokład.	1,6-2,0	1,0	0,8
3.	Moździerzowa	1,5-2,0	1,0	0,75
4.	Art. ppano.	1,5-2,0	1,0	0,75
5.	Art. pośred.	2,5-3,5	1,8	1,2
6.	Rakietowa	2,4-3,2	1,7	1,1
7.	Czołgowa	2,4-3,0	1,6	1,1
8.	Plot.	2,8-3,5	1,6	1,55
9.	Rakiety plot.	1,0-1,5	0,7	0,55
10.	PPK	1,8-2,2	1,1	0,9
Średnio:		2,54	1,47	1,07

Z analizy danych zawartych w tabeli 2 i 3 wynikają następujące wnioski:

- zużycie amunicji w operacji zaczepnej prowadzonej bez stosowania BMR jest wyższe średnio o około 25% aniżeli w warunkach stosowania BMR;
- największe zużycie amunicji wystąpi w pierwszym dniu operacji w związku z wykonywaniem APA i AWA oraz przełamywaniem zorganizowanej obrony nieprzyjaciela.

o/ Potrzeby materiałowe armii na operację zależą od:

- zużycia w toku operacji;
- stanu środków materiałowych nakazanego na koniec operacji;
- stanu wyjściowego zapasów.

Zatem potrzeby amunicji w je na operację można określić według wzoru: $P = Z + Sk - Sp$,

gdzie: P = potrzeby, Z = zużycie w toku operacji, Sk = stan na koniec operacji, Sp = stan na początek operacji /stan wyjściowy/.

Zużycie amunicji w toku operacji przedstawiono przykładowo w tabelach 2 i 3. Do zużycia z reguły wlicza się również straty w amunicji.

Stan zapasów amunicji, jaki należy posiadać w armii na koniec operacji jest określony w dyrektywie tyłowej dowódcy frontu. Aktualne zasady w tym przedmiocie nakazują posiadanie na koniec pierwszej armijnej operacji zaczepnej 100% normatywnych zapasów, to znaczy, że zarówno w wojskach, jak i w ABMZ muszą być pełne normy zapasów ruchomych. Jeżeli więc w dyrektywie tyłowej frontu nie określono stanu zapasów w armii na koniec operacji, to obowiązuje zasada pełnych zapasów ruchomych na faktyczny stan ludzi i sprzętu.

Stan amunicji na początek operacji zależy od działalności wojsk armii do czasu otrzymania zadania bojowego. Jeżeli armie przechodzi do operacji po przegrupowaniu z obszaru kraju lub też z drugiego rzutu frontu, to z reguły posiadać będzie pełne zapasy ruchome amunicji /ewentualnie z wyjątkiem amunicji plot/. Natomiast jeżeli wojska armii bezpośrednio przed daną operacją zaczepną prowadziły działania bojowe, to stan początkowy zapasów może kształtować się poniżej norm zapasów ruchomych amunicji.

Z przytoczonego wzoru wynika, że jeżeli przed operacją armia posiadała pełne zapasy ruchome amunicji i z takimi zapasami ma daną operację zakończyć, to potrzeby amunicji równe są jej zużyciu

w toku operacji. W wypadku gdy zapasy wyjściowe są niższe od norm zapasów ruchomych, to odpowiednio wzrastają potrzeby amunicji. Natomiast jeżeli nakazany stan końcowy zapasów jest niższy od norm zapasów ruchomych /np. 80%/, to potrzeby amunicji będą niższe od jej zużycia.

B. Dowóz amunicji w toku operacji zaczepnej

a/ Wielkość dowozu amunicji do armii na operację określa się przez przeliczenie potrzeb wyrażonych w jo na tonaż poszczególnych rodzajów amunicji i podsumowanie ogólnej masy, np. /według danych w tabeli 2/:

- amunicja strzelecka	1,8 jo = ...	ton
- amun.strzel.pokładowa	2,5 jo = ...	ton
- amun.moździerzowa	2,4 jo = ...	ton
-	.....	ton
Razem:		..... ton

W analogiczny sposób oblicza się wielkość dowozu w poszczególnych okresach /dniach/ operacji.

Wprawdzie masa jo amunicji ulega stopniowemu obniżeniu stosownie do ponoszonych przez wojska armii strat żołnierzy i w sprzęcie uzbrojenia, to jednak w planowaniu stosuje się ten sposób ustalania wielkości dowozu. Chodzi o to, że straty w uzbrojeniu z reguły są rekompensowane bardziej intensywnym wykorzystywaniem uzbrojenia sprawnego, zaś faktyczne zużycie amunicji, liczone w jo, będzie odpowiednio wyższe od planowanego w okresie organizacji operacji.

Wielkość dowozu amunicji do związków taktycznych i oddziałów armii zależy od potrzeb tych jednostek. Dowóz ten będzie realizowany stosownie do możliwości przewozowych tyłów różnych szczebli dowodzenia w myśl zasady: "Za organizację dowozu zawsze odpowiada szczebel wyższy i realizuje ten dowóz własnymi środkami lub środkami według zarządzenia."

b/ Częstotliwość dowozu amunicji zależy od zużycia amunicji, stanu jej posiadania w tyłach poszczególnych szczebli organizacyjnych armii oraz możliwości transportowych.

Częstotliwość dowozu amunicji w określonym ogniwie oblicza się dzieląc potrzeby przewzowe przez jednorazową zdolność załadunkową posiadanego transportu do dowozu amunicji, np. jeżeli trzeba dowieźć 900 ton amunicji, a możliwości transportu wynoszą 600 ton jednorazowo, to częstotliwość dowozu $\frac{900}{600}=1,5$ obrotu.

Ilość obrotów transportu możliwa do wykonania w ciągu jednej doby zależy od czasu na wykonanie jednego obrotu. Natomiast czas obrotu uzależniony jest od odległości dowozu, stanu dróg, warunków atmosferycznych, czasu na przeładunki, czasu na odpoczynek kierowców itp. Zwykle przyjmuje się, że dzienny przebieg transportu na szczeblu taktycznym /np. w dywizji/ wynosi około 150 km, a na szczeblu armii około 250 km. Jeżeli samochód obsługiwany jest przez dwóch kierowców /pracujących na zmianę/, to dzienny przebieg może być zwiększony do 400 km.

Z pewnym uproszczeniem można również ustalić ilość obrotów według potrzeb przewozowych i możliwości transportu liczonych w jednostkach ognia. Np. z tabeli nr 1 i 2 wynika, że w D1 trzeba dowieźć do wojsk 1,4 jo amunicji artylerii do ognia pośredniego, a w ABMZ mamy transport na 0,5 jo tej amunicji. Zatem: $1,4 : 0,5 = 2,8$ obrotów.

Ponieważ dzienny przebieg transportu armijnego pozwala tylko na wykonanie średnio 1,5 obrotu dziennie, trzeba wykorzystać inne możliwości realizacji dowozu, np.:

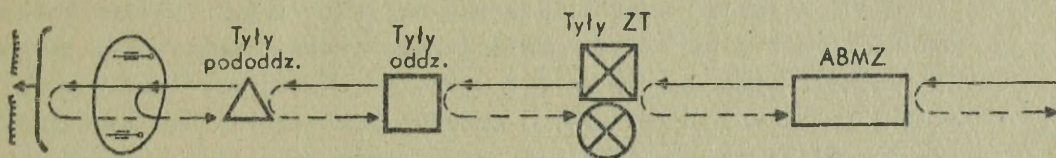
- prosić kwatermistrza frontu o dowiezienie części amunicji nie do ABMZ, lecz bezpośrednio do ZT i oddziałów /lub do ustalonego rejonu w taktycznym ugrupowaniu wojsk/;
- polecić niektórym ZT i oddziałom pobrać określoną ilość amunicji własnym transportem z transportu frontowego w rejonie ABMZ, lub też ze stacji wyładowniczej;
- zwiększyć możliwości przewozowe transportu armijnego kosztem wydłużenia czasu pracy kierowców lub kosztem innych środków materiałowych, czasowo złożonych na ziemi;
- dowieźć część brakującej amunicji w dniu następnym /w D2/.

o/ Sposoby dowozu amunicji

W zależności od warunków operacyjnych, terenowych i atmosferycznych oraz wielkości potrzeb materiałowych i czasu realizacji należy stosować różne taktyczne sposoby dowozu amunicji. Żaden z niżej przedstawionych sposobów dowozu z reguły nie jest stosowany w czystej postaci. W praktyce, w zależności od potrzeb i możliwości, występować będzie jednocześnie kilka sposobów.

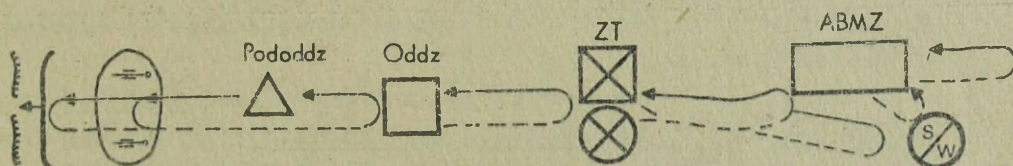
Dowóz ogniowy polega na pracy transportu określonego szczebla we właściwym mu ogniwie dowozu, tzn., że transport szczebla wyższego dowozi amunicję do kolejnego szczebla niższego, np.: transport armijny - do dywizji /brygady/, transport dywizyjny /brygadowy/ - do pułku /dywizjonu/ itd. do bezpośredniego użytkownika.

Przeładunek z transportu jednego szczebla na transport szczebla drugiego odbywa się siłami i środkami odbiorcy zaopatrzenia.

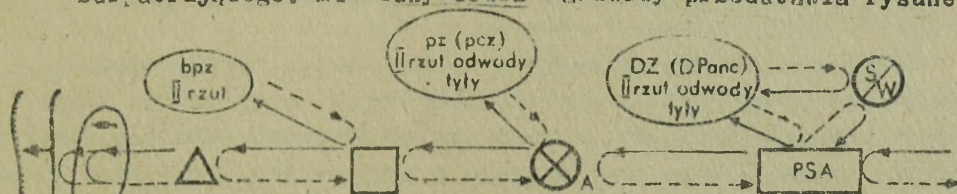
Rys.6. Ideowy model dowozu amunicji sposobem ogniowym transportem szczebli wyższych.

Odmianą dowozu ogniowego będzie pobieranie zaopatrzenia transportem szczebli niższych w źródłach kolejnych szczebli wyższych. Dowóz ogniowy transportem szczebla niższego charakteryzuje się tym, że transport danego szczebla pracuje nie we własnym ogniwie, lecz w ogniwie dowozu szczebla wyższego, np. transport dywizyjny - w armijnym ogniwie dowozu. Ponadto, siły i środki do prac przeładunkowych zapewnia szczebel zaopatrujący. Tę odmianę dowozu ogniowego ilustruje rys.7

Rys.7. Ideowy model dowozu amunicji sposobem ogniowym transportem szczebli niższych.

Dowóz ogniowy - zarówno transportem szczebli wyższych, jak i transportem szczebli niższych ze źródeł szczebli wyższych - prawie nigdy nie jest stosowany w czystej postaci. W praktyce wojennej Armii Czerwonej i LWP oraz w ówczesnych po II wojnie światowej stosowano i stosuje się nadal mieszany dowóz ogniowy. Polega on na tym, że do wojsk pierwszego rzutu i bezpośrednio zabezpieczających ich walkę /bitwę/ dowóz wykonuje szczebel wyższy /zaopatrujący/, a wojska drugiego rzutu, odwody i tyły pobierają zaopatrzenie własnym transportem w źródłach szczebla zaopatrującego. Mieszany dowóz ogniowy przedstawia rysunek 8.

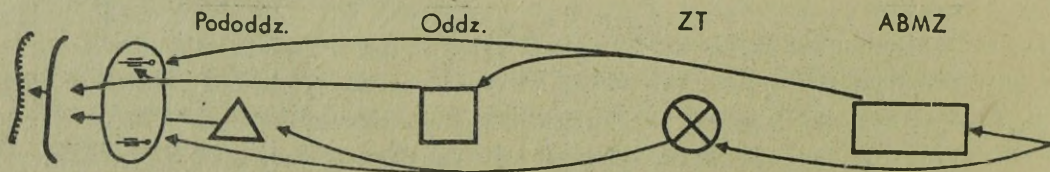
Rys.8. Ideowy model mieszanego dowozu ogniowego transportem szczebli wyższych i transportem szczebli niższych w źródłach szczebli zaopatrujących.

Dowóz ogniowy jest wygodny w praktyce z uwagi na sprawność organizowania i kierowania jego przebiegiem.

Dowóz ten nie czyni łańcucha dowozu zbyt sprawnym, a przez to i całego systemu zabezpieczenia amunicyjnego wojsk, bowiem zakłada teoretycznie i w praktyce wymaga przeładunków zaopatrzenia w tyłach każdego szczebla, w każdym ogniwie dowozu, pochłaniających /według szacunku/ ponad połowę czasu przeznaczanego na organizację i realizację dowozu. Stąd biorą się teoretyczne i praktyczne poszukiwania sprawniejszych sposobów dowozu. Jednym z wielu jest dowóz z pomijaniem ogniw.

Dowóz z pomijaniem ogniw /zwany także dowozem w wydłużonych ogniwach lub też dowozem tranzytowym/ polega na tym, że transport określonego szczebla zaopatrującego dowozi środki materiałowe do odbiorców. o jedno - dwa ogniwa bliżej wojsk /w przypadku artylerii - bezpośrednio w rejon SO/ bez przeładunków zaopatrzenia w tyłach szczebli pośrednich. Kwatermistrz - organizator dowozu przedstawionym sposobem - w pewnym stopniu oddaje do dyspozycji kwatermistrza kolejnego szczebla niższego zaopatrzenie wraz z transportem na określony czas, z prawem użycia tego transportu do dalszego dowozu.

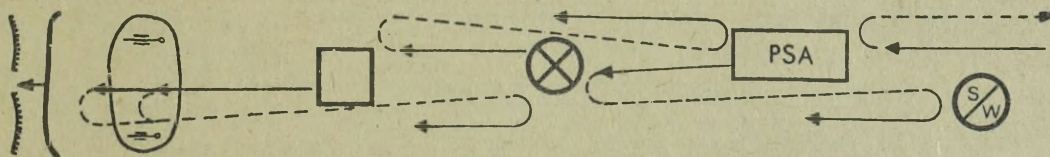
W istocie nie jest to "pomijanie ogniw", lecz dowóz w wydłużonych ogniwach, albo też tzw. dowóz tranzytowy. W wypadku awarii tyłowych organów dowodzenia kolejnego szczebla niższego dowóz z pomijaniem ogniw będzie koniecznością, a zaopatrzenie określone będzie dla jednostek nawet o dwa szczeble niżej, według decyzji kwatermistrza tego szczebla, do którego należy transport. Dowóz z pomijaniem ogniw zmniejsza ilość przeładunków i dzięki temu skraca czas dostaw zaopatrzenia do wojsk. Dowóz z pomijaniem ogniw ilustruje rysunek 9.

Rys.9. Ideowy model dowozu amunicyjii sposobem pomijania ogniw zaopatrywania.

Organizując dowóz sposobem pomijania ogniw należy mieć na uwadze fakt, że na szczeblach operacyjnych występują samochody szosowe, dostosowane do ruchu po drogach o twardej nawierzchni, zwłaszcza samochody ciężkie z przyczepami. Transport samochodowy wojsk szczebli taktycznych jest w 50% terenowy. Samochody terenowe mogą przewozić zaopatrzenie po drogach gruntowych, a nawet po bezdrożach.

Dowóz wahadłowy polega na tym, że transport określonego szczebla organizacyjnego pracuje jednocześnie w dwóch ogniwach dowozu. Własnym i w ogniwie szczebla wyższego. Przykładowo może to wyglądać następująco: transport dywizyjny dowozi amunicję do tyłów pułku /ogniwo dywizyjne/, po czym zostaje skierowany do ABMZ dla pobrania amunicji w PSA, którą dostarcza w rejon rozmieszczenia tyłów dywizji /ogniwo armijne/, albo też ponownie do pułku. Ruch transportu samochodowego względem miejsca swego bazowania przypomina cykliczny ruch wahadła. Model dowozu tym sposobem przedstawia wyrunek 10.

Rys.10. Ideowy model dowozu wahadłowego.

Wahadłowy sposób dowozu może być zmodyfikowany przez wprowadzenie elementów dowozu z pominięciem niektórych ogniw, np. transport armijny może być kierowany nie tylko do dywizji, lecz także do pułków, a nawet na SO artylerii.

Dowóz wahadłowy łączy w sobie zalety wszystkich dotychczas przedstawionych sposobów, tj. zapewnia efektywne wykorzystanie możliwości przewozowych. Ujemną stroną są trudności organizacyjne wynikające z konieczności bardzo dokładnej synchronizacji przez nadrzędny szczebel pracy transportu w całym łańcuchu dowozu amunicji. Ponadto ulega zwiększeniu wysiłek kierowców samochodów.

Dowóz z wymianą transportu polega na wymianie załadowanych amunicją samochodów wraz z ich kierowcami na opróżnione samochody zaopatrywanego szczebla /także z kierowcami/. Z uwagi na eliminację przeładunków amunicji sposób ten jest bardzo skuteczny, ale tylko z teoretycznego punktu widzenia. W praktyce /ówioczenia/ sposób ten nie ma zastosowania, gdyż powoduje płynność organizacyjną kierowców i samochodów na wszystkich szczeblach zaopatrywania, a przez to utrudnia utrzymanie dyscypliny kierowców i sprawności technicznej samochodów. Ponadto transport szczebla operacyjnego /np. ciężkie pojazdy szosowe/ nie zawsze może być wykorzystywany na szczeblu taktycznym.

Odmianą tego sposobu dowozu, eliminującą jego niedoskonałości, jest dowóz z wymianą naczep i kontenerów. Jest to przyszłościowy sposób dowozu, mający już obecnie zastosowanie przy dowozie rakiet. Kierowcy i ciągniki siodłowe należą do tyłów określonych szczebli. W systemowy łańcuchu dowozu przepływają /przekazywane są/ tylko naczepy i kontenery.

Dowóz z wymianą kierowców polega na przekazywaniu przez szczebel zaopatrujący załadowanych amunicją samochodów szczeblowi zaopatrywanemu w zamian za samochody opróżnione. Natomiast kierowcy stale pozostają w swoich macierzystych jednostkach. Zatem w systemowym łańcuchu dowozu przepływają w tym wypadku samochody i przyczepy samochodowe. Sposób ten w zasadzie nie ma praktycznego zastosowania gdyż bardzo niekorzystnie wpływa na stan techniczny i obsługę transportu /samochód nie jest obsługiwany przez określonego jednego kierowcę/. Występuje także wymieszanie transportu terenowego i szosowego różnych ładowności pomiędzy tyłami armii /frontu/, związku taktycznego i oddziału.

d/ Organizacja dowozu amunicji

Organizacja dowozu środków materiałowych masowego użycia, w tym również amunicji, należy do obowiązków kwatermistrza każdego szczebla, bowiem kwatermistrzowi podlega transport oraz /etatowo istniejące od szczebla armii wzwyż/ siły i środki do prac przeładunkowych.

Kwatermistrz armii i frontu odpowiada za wybór i utrzymanie dróg dowozu i ewakuacji, a na szczeblach taktycznych kwatermistrz zabezpiecza drogi we współdziałaniu z szefem sztabu /regulacja ruchu/ i szefem saperów /utrzymanie dróg i mostów w stanie użytecznym/.

Jednak nie tylko zapasy środków materiałowych, transport i drogi określają zdolność zabezpieczenia materiałowego wojsk w walce i bitwie. Zaopatrywane pododdziały, oddziały i dywizje muszą stworzyć tyłom własnym oraz tyłom szczebli wyższych odpowiednie warunki do przekazywania im amunicji, materiałów pędnych i innych środków materiałowych.

Chodzi o to, że transport samochodowy nie zawsze może dotrzeć do bezpośredniego użytkownika. Dowiezienie samochodami amunicji i paliwa np. do wozów bojowych będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem jest praktycznie niemożliwe, nawet w nocy.

Pewne możliwości dowozu zaopatrzenia na linię bojowej styczności stworzyłyby wykorzystanie do tego celu pojazdów opancerzonych /np. transporterów opancerzonych/, ale tyły taktyczne, jak dotąd, takim transportem nie dysponują.

Transportem samochodowym należy dostarczać środki materiałowe tam, gdzie to jest możliwe, a więc do artylerii prowadzącej ogień z zakrytych stanowisk, do artylerii plot, drugich rzutów i odwodów, rejonów rozmieszczenia tyłów, w rejon stanowisk dowodzenia pododdziałów itp. W innych przypadkach należy wykorzystywać nosiocieli amunicji oraz stosować rotację pododdziałów i oddziałów między pierwszym a drugim rzutem.

Kwatermistrz i szef służb technicznych w swoich meldunkach danych do decyzji powinni problem ten przedstawić dowódcy. Bez zapewnienia wojskom i tyłom warunków zachowania ciągłości zabezpieczenia materiałowego nie jest możliwe wykonywanie zadań bojowych realizowanych w myśl decyzji nawet najdoskonalszych z punktu widzenia taktycznego lub operacyjnego.

Poza transportem samochodowym, do dowozu środków materiałowych na szczeblu armii, mogą być wykorzystywane i inne rodzaje transportu, a przede wszystkim transport powietrzny. Dowóz transportem powietrznym dokonywany będzie w tych wypadkach, kiedy dowóz transportem samochodowym jest niemożliwy, np. zaopatrywanie desantu powietrznego, operacyjnej grupy manewrowej czy oddziału wydzielonego. Organizatorem dowozu transportem powietrznym jest ten szczebel dowodzenia, który dysponuje środkami transportu /samolotami, śmigłowcami/. Jeżeli armia zostanie okresowo wzmocniona transportem powietrznym, to za organizację dowozu środków materiałowych /i ewakuację/ tym transportem odpowiada kwatermistrz armii.

II. MODEL ZABEZPIECZENIA MEDYCZNEGO ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ

Obowiązujący w Wojsku Polskim system zabezpieczenia medycznego jest wieloszczeblowym układem sił i środków wojskowej służby zdrowia, który działa według ustalonych zasad.

Głównym celem zabezpieczenia medycznego operacji zaczepnej armii jest takie użycie sił i środków służby zdrowia, które pozwoli na utrzymanie przy życiu jak największej liczby porażonych oraz niedopuszczenie do występowania masowych schorzeń zakaźnych w związkach taktycznych i oddziałach armii.

Zasadniczą zabezpieczenia medycznego operacji zaczepnej armii jest:

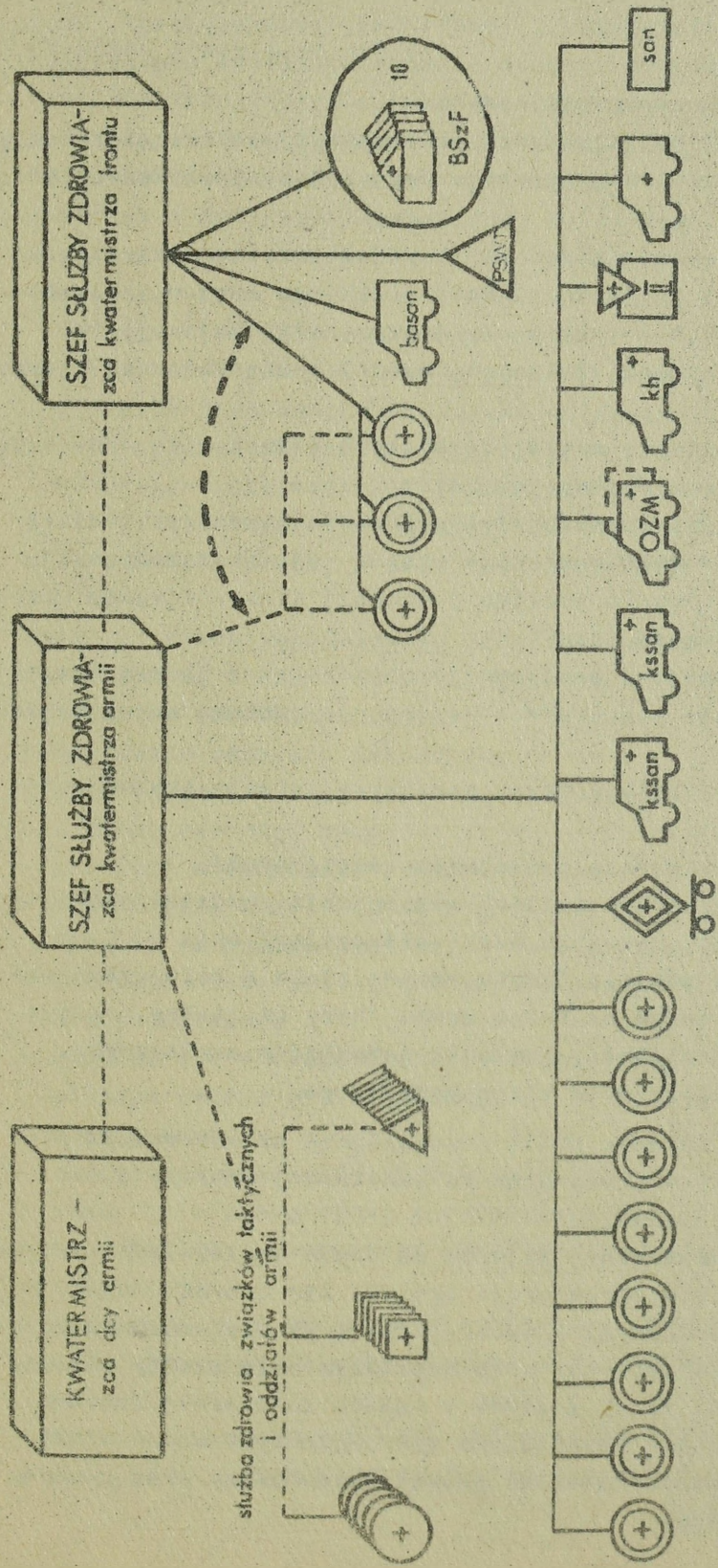
- organizowanie przedsięwzięć sanitarno-higienicznych i przeciw - epidemicznych;
- organizowanie sanitarną ochronę przed bronią masowego rażenia;
- organizowanie i prowadzenie ewakuacji medycznej ze związków taktycznych, samodzielnych oddziałów i ognisk masowych strat do bazy szpitalnej frontu;
- określanie zakresu pomocy medycznej udzielanej przez służbę zdrowia związków taktycznych /organizowaną lub skierowaną jako wzmocnienie/;
- przydzielenie wzmocnienia medycznego do związków taktycznych;
- zaopatrywanie jednostek medycznych w materiał i sprzęt sanitarny oraz w krew i dlen medyczny.

1. Zasady użycia i możliwości pracy jednostek służby zdrowia armii oraz niektórych jednostek służby zdrowia frontu, wykonujących zadania na rzecz armii.

Zabezpieczenie medyczne armii organizuje oddział służby zdrowia, na czele którego znajduje się szef służby zdrowia armii podległy służbowo kwatermistrzowi armii, a fachowo - szefowi służby zdrowia frontu /patrz rysunek 11/.

Jednostki służby zdrowia znajdujące się w związkach taktycznych i oddziałach przeznaczone są do udzielania porażonym pomocy medycznej /przedlekarskiej, lekarskiej, kwalifikowanej/, ewakuowanie ich z pola walki oraz wykonywania wszystkich czynności wchodzących w skład zabezpieczenia medycznego ZT /oddziału/, natomiast jednostki służby zdrowia armii przeznaczone są do wykonywania w zasadzie tylko jednego rodzaju czynności /każda w swoim zakresie/.

W celu uzyskania jak najlepszych rezultatów w pracy służby zdrowia, wszyscy jej przedstawiciele muszą postępować zgodnie z rozkazem przełożonego, ponieważ każdy z lekarzy prowadzi jedynie część

Legenda:

- służbowa
- fachowa
- służbowa i fachowa
- zmiana podległości / czasowa

Rys. 11. Organizacja służby zdrowia armii oraz jednostki służby zdrowia frontu wykonujące zadania na rzecz armii lub przydzielone jako wzmocnienie.

działalności /profilaktycznej, leczniczej, ewakuacyjnej/, która będzie kontynuowana przez innych lekarzy /personel pomocniczy/ na dalszych etapach ewakuacji medycznej.

Jednolite postępowanie wszystkich lekarzy jest osiągalne dzięki znajomości i przestrzeganiu wojskowej doktryny medycznej, która sprowadza się do:

- jednolitego pojmowania zadań wojskowej służby zdrowia w celu ochrony zdrowia i życia żołnierzy, szybkiego leczenia porażonych i chorych oraz przywracania im zdolności bojowej;
- jednolitego systemu działalności, sanitarnohigienicznej i przeciwepidemicznej;
- stosowania jednolitych metod leczniczych połączonych z ewakuacją /leczenie etapowe z ewakuacją według wskazań/;
- wykorzystania sił i środków służby zdrowia zgodnie z jednolitymi poglądami na rozmieszczenie etapów ewakuacji medycznej.

Oddział służby zdrowia posiada jednostki służby zdrowia przeznaczone do wykonywania zadań:

- przeciwepidemicznych i sanitarnej ochrony przed bronią masowego rażenia /batalion przeciwepidemiczny i ruchoma grupa weterynaryjna/;
- zaopatrzeniowych /polowy skład sanitarny, stacja krwiodawstwa drugiej kategorii/;
- transportowych /kompanie samochodów sanitarnych/;
- leczniczych /medyczne bataliony wzmocnienia, oddział zabezpieczenia medycznego, kompania hospitalizacyjna/ oraz
- jednostki służby zdrowia frontu przydzielone w celu wykonywania określonych zadań na rzecz armii /bazy szpitalne, medyczne bataliony wzmocnienia, kompanie samochodów sanitarnych, polowa stacja wytwarzania tlenu medycznego/.

A. Jednostki służby zdrowia armii przeznaczone do zabezpieczenia przeciwepidemicznego armii oraz do sanitarnej ochrony przed bronią masowego rażenia.

W przyszłej ewentualnej wojnie, na jedno z pierwszych miejsc w zabezpieczeniu medycznym armii wysunie się ochrona wojsk przed chorobami zakaźnymi /naturalnymi i po zastosowaniu bojowych środków biologicznych/ oraz współdziałanie służby zdrowia z innymi rodzajami wojsk i służb w ramach sanitarnej ochrony przed bronią masowego rażenia. Do wykonania tych zadań służba /zdrowia armii posiada batalion przeciwepidemiczny oraz ruchomą grupę weterynaryjną.

a/ batalion przeciwepidemiologiczny.

Batalion przeciwepidemiologiczny /bpepid/ jest samodzielną jednostką podległą szefowi służby zdrowia armii, przeznaczoną do wykonywania przedsięwzięć w ramach systemu zabezpieczenia sanitarnohigienicznego i przeciwepidemicznego, do którego należy:

- prowadzenie rozpoznania i sprawowanie nadzoru sanitarnohigienicznego oraz przeciwepidemicznego związków taktycznych i oddziałów w strefie działania armii;
- prowadzenie badań laboratoryjnych, doświadczeń epidemiologicznych i innych prac sanitarno-przeciwepidemicznych w naturalnych ogniskach epidemicznych chorób zakaźnych i w rejonach użycia przez nieprzyjaciela bojowych środków biologicznych /BSB/.

Wszystkie czynności batalion przeciwepidemiczny wykonuje w pasie działania armii, a więc działa na korzyść wszystkich jednostek armii.

Batalion przeciwepidemiczny działając w ramach sanitarnej ochrony przed BMR ma za zadanie ochronę stanu zdrowia żołnierzy przed działaniem szkodliwych czynników, a w szczególności zapobieganie powstawaniu schorzeń zakaźnych.

Występujący w batalionie przeciwepidemicznym zespół rozpoznania broni masowego rażenia:

- prowadzi rozpoznanie radiometryczne i sanitarnochemiczne rejonu rozwinięcia batalionu oraz jego punktów zaopatrywania w wodę i żywność /w ramach sanitarnej ochrony przed BMR/;
- wykonuje ocenę sanitarnotoksykologiczną i radiometryczną zdobyczy wojennej;
- współdziała w rozpoznaniu radiometrycznym i sanitarnotoksykologicznym terenu przewidzianego do rozwinięcia polowych urządzeń służby zdrowia.

Posiadane pracownie specjalistyczne /bakteriologiczno-aerologiczna, toksykologiczna, parazytologiczna, higieny ogólnej, żywności, higieny komunalnej/ umożliwiają pracującym w nich lekarzom wykonywanie:

- ekspertyzowych badań serologicznych, bakteriologicznych, parazytologicznych i zoologicznych w kierunku wykrycia chorób zakaźnych;
- badań w kierunku wykrycia bojowych środków biologicznych;
- rutynowych badań sanitarnohigienicznych.

Batalion przeciwepidemiczny jest rozmieszczony w składzie odwodu medycznego szefa służby zdrowia armii, a działa w rejonach otrzymanych zadań.

Po otrzymaniu rozkazu z oddziału służby zdrowia armii, bpepid przeprowadza rozpoznanie określonego rejonu lub wykonuje czynności profilaktyczne. Dowódca bpepid kieruje laboratoriami i żądnicami - dezynfektory do rejonów, w których podejrzewa się występowanie chorób zakaźnych oraz wykonuje niezbędne czynności mające na celu opanowanie i likwidację powstającej epidemii;

b/ ruchoma grupa weterynaryjna.

Ruchoma grupa weterynaryjna /RGWet./ jest przeznaczona do prowadzenia badań produktów pochodzenia zwierzęcego. Badanie obejmuje nie tylko gotowe produkty, lecz również surowce, z których wyrabiane są przetwory mięsne oraz sprawuje nadzór nad ubojem zwierząt rzeźnych.

Ruchomą grupą weterynaryjną rozmieszcza się w rejonie ABMZ i wraz z nią przegrupowuje się do nowych rejonów.

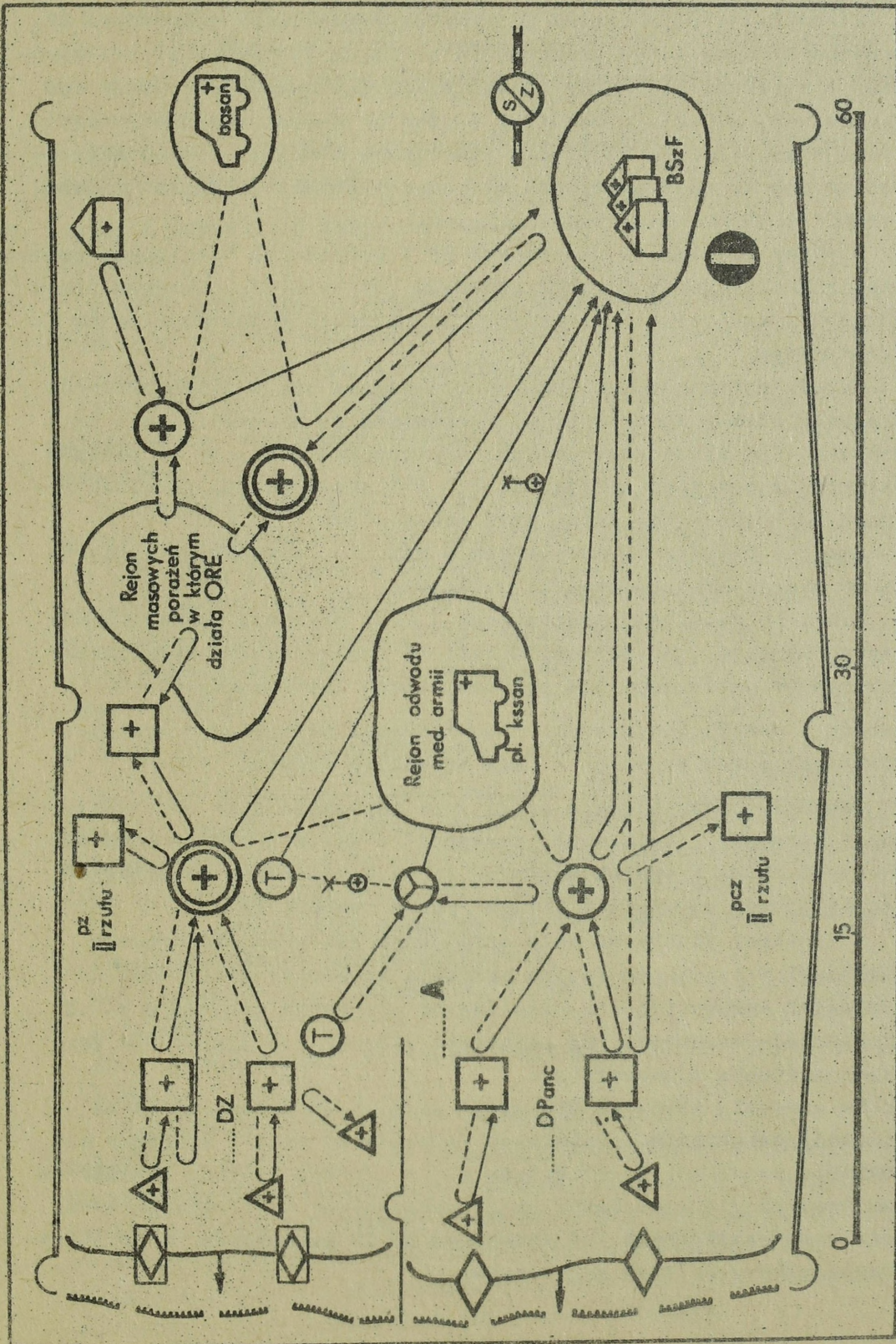
Do podstawowych zadań RGWet. należy:

- prowadzenie rozpoznania weterynaryjnego;
- wykrywanie i likwidacja ognisk odzwierzęcych chorób zaraźliwych;
- wykonywanie zabiegów profilaktyczno-weterynaryjnych;
- badanie zdobycznych zwierząt rzeźnych;
- udzielanie pomocy personelowi służby weterynaryjnej związków terytorialnych;
- współdziałanie z jednostkami przeciwepidemicznymi;
- współdziałanie z jednostkami wojsk chemicznych w likwidacji skutków broni masowego rażenia.

B. Jednostki służby zdrowia armii przeznaczone do zaopatrywania w materiał i sprzęt sanitarny, krew i tlen medyczny.

Szef służby zdrowia armii posiada dwie jednostki medyczne, których zadaniem jest zaopatrywanie pozostałych jednostek służby zdrowia armii w materiał i sprzęt sanitarny oraz w krew. Jednostkami tymi są: polowy skład sanitarny i stacja krwiodawstwa II kategorii. Może też być przydzielona armii polowa stacja wytwarzania tlenu.

W polowym składzie sanitarnym znajduje się materiał sanitarny zaopatrzenia bieżącego /leki, witaminy itp./ oraz materiał sanitarny zaopatrzenia bojowego /opatrunki, szyny, bandaże itp./.

Rys. 12. Schemat organizacji ewakuacji medycznej w armii.

Zapopatrywanie jednostek medycznych /batalionów medycznych ZT, medycznych batalionów wzmocnienia i innych jednostek służby zdrowia/ w materiał sanitarny użytku bieżącego odbywa się jeden raz w miesiącu, natomiast materiał sanitarny zaopatrzenia bojowego zostaje uzupełniany wszystkim jednostkom medycznym przed skierowaniem ich do zabezpieczenia medycznego działań /ognisk masowych strat/.

Dowódcy batalionów medycznych ZT i medycznych batalionów wzmocnienia pobierają /w polowym składzie sanitarnym/ brakującą ilość sprzętu i materiału sanitarnego zaopatrzenia bojowego własnym transportem.

Zapasy materiału sanitarnego znajdujące się w poszczególnych ogniwach służby zdrowia są wystarczające na zabezpieczenie nawet wysokich strat sanitarnych, np. kompania medyczna nie posiada materiał zaopatrzenia bojowego dla 30% stanu pułku, batalion medyczny dywizji - dla około 1300 porażonych.

Dowódcy batalionów medycznych i mbw krew konserwową pobierają ze stacji krwiodawstwa II kategorii.

Pobrania materiału sanitarnego i krwi dokonują jednostki medyczne własnym transportem, natomiast dostawy tlenu medycznego dokonywane są transportem polowej stacji wytwarzania tlenu.

C. Zasady i możliwości prowadzenia ewakuacji medycznej w ogniewie: dywizyjny punkt medyczny - baza szpitalna frontu.

Oddział służby zdrowia armii jest odpowiedzialny za organizację sprawnej i terminowej ewakuacji z dywizyjnych punktów medycznych /DPM/ i ognisk masowych strat sanitarnych do polowych szpitali bazy szpitalnej frontu /patrz rysunek 12 /.

W oddziale służby zdrowia opracowuje się plan prowadzenia ewakuacji w kolejnych dniach operacji zaczepnej armii. Dowódcy jednostek ewakuacyjno-transportowych otrzymują wyciągi z planu prowadzenia ewakuacji, na podstawie których kierują do DPM posiadane środki transportowe.

Na szczeblu armii do ewakuacji porażonych przeznaczone są kompanie samochodów sanitarnych /przeważnie dwie/. Kompania samochodów sanitarnych składająca się z jednego plutonu samochodów sanitarnych /36 samochodów po 10 porażonych/ i jednego plutonu autobusów sanitarnych /36 autobusów po 20 porażonych/ może jednocześnie przewieźć 1080 porażonych.

Dzienny przebieg samochodu /autobusu/ sanitarnego w ogniwie ewakuacyjnym DPM-BszF może wynosić 150-200 km na dobę, a więc transport sanitarny może wykonać przeciętnie półtora - dwa rejsy ewakuacyjne.

Kompanie samochodów sanitarnych rozmieszczone są w rejonie odwodu medycznego armii.

D. Zasady i możliwości zabezpieczenia leczniczego operacji zaczepnej armii.

Szef służby zdrowia armii po przeprowadzeniu analizy sił i środków służby zdrowia armii w stosunku do zadania armii, prognozuje prawdopodobne straty sanitarne, jakie armia może ponieść w czasie trwania operacji zaczepnej i na tej podstawie ustala zakres pomocy medycznej udzielanej w dywizyjnych punktach medycznych.

Dywizyjne punkty medyczne udzielają kwalifikowanej pomocy medycznej w pełnym zakresie, gdy ilość porażonych do opracowania w DPM nie przekracza 300 na dobę, natomiast przy większym napływie porażonych udzielana jest pomoc kwalifikowana ze wskazań życiowych, tzn. zabiegi operacyjne wykonuje się u porażonych, których stan zdrowia wymaga natychmiastowej interwencji chirurgicznej.

a/ Medyczny batalion wzmocnienia /mbw/.

Medyczny batalion wzmocnienia jest jednostką służby zdrowia armii przeznaczoną do udzielania kwalifikowanej pomocy medycznej /chirurgicznej i internistycznej/ w pierwszorzutowych związkach taktycznych lub w ogniskach masowych strat.

W ciągu jednej doby medyczny batalion wzmocnienia może udzielić kwalifikowanej pomocy medycznej:

- 500 porażonym /po wstępnym opracowaniu ich w pułkowym punkcie medycznym /PPM/;
- 300 porażonym /bez wstępnego udzielenia im pomocy medycznej w PPM/.

Szef służby zdrowia armii dokonuje przydzielania medycznych batalionów wzmocnienia do poszczególnych związków taktycznych na poszczególne dni operacji zaczepnej armii. Ilość przydzielanych mbw zależy od rodzaju zadań otrzymanych przez dywizję oraz od wielkości prognozowanych strat sanitarnych. Przeważnie do związku taktycznego wykonującego zadanie na głównym kierunku uderzenia armii przydzielane są jeden - dwa mbw.

Regułą jest rozwijanie w pierwszej kolejności przydzielonych medycznych batalionów wzmocnienia, natomiast organiozny batalion medyczny przeznaczony jest do zabezpieczenia medycznego dywizji w czasie wykonywania zadania dnia /rozwija się po wykonaniu zadania bliższego/.

Dywizyjne punkty medyczne /patrz rysunek 13 / organizowane przez bataliony medyczne i medyczne bataliony wzmocnienia rozmieszczone są w odległości 10-15 km od walczących wojsk.

Po przesunięciu się do przodu nacierających dywizji oraz oddaleniu się ich od DPM ponad 25-30 km zachodzi konieczność rozwinięcia nowego DPM. W zasadzie rozwinięty batalion medyczny /mbw/ pracuje na jednym miejscu przez 24-36 godzin.

Warunkiem przesunięcia batalionu medycznego /mbw/ jest całkowite opracowanie porażonych, ponieważ grupa z kompanii hospitalizacyjnej, która przejmuje opiekę nad porażonymi /niezdolnymi do ewakuacji/ nie prowadzi leczenia porażonych.

b/ Oddział zabezpieczenia medycznego /OZM/.

OZM jest jednostką medyczną, która wzmacnia pracujące /udzielające kwalifikowanej pomocy medycznej/ bataliony medyczne i mbw, co pozwala im opracować większą ilość porażonych /lub taką samą ilość porażonych, lecz w krótszym czasie/.

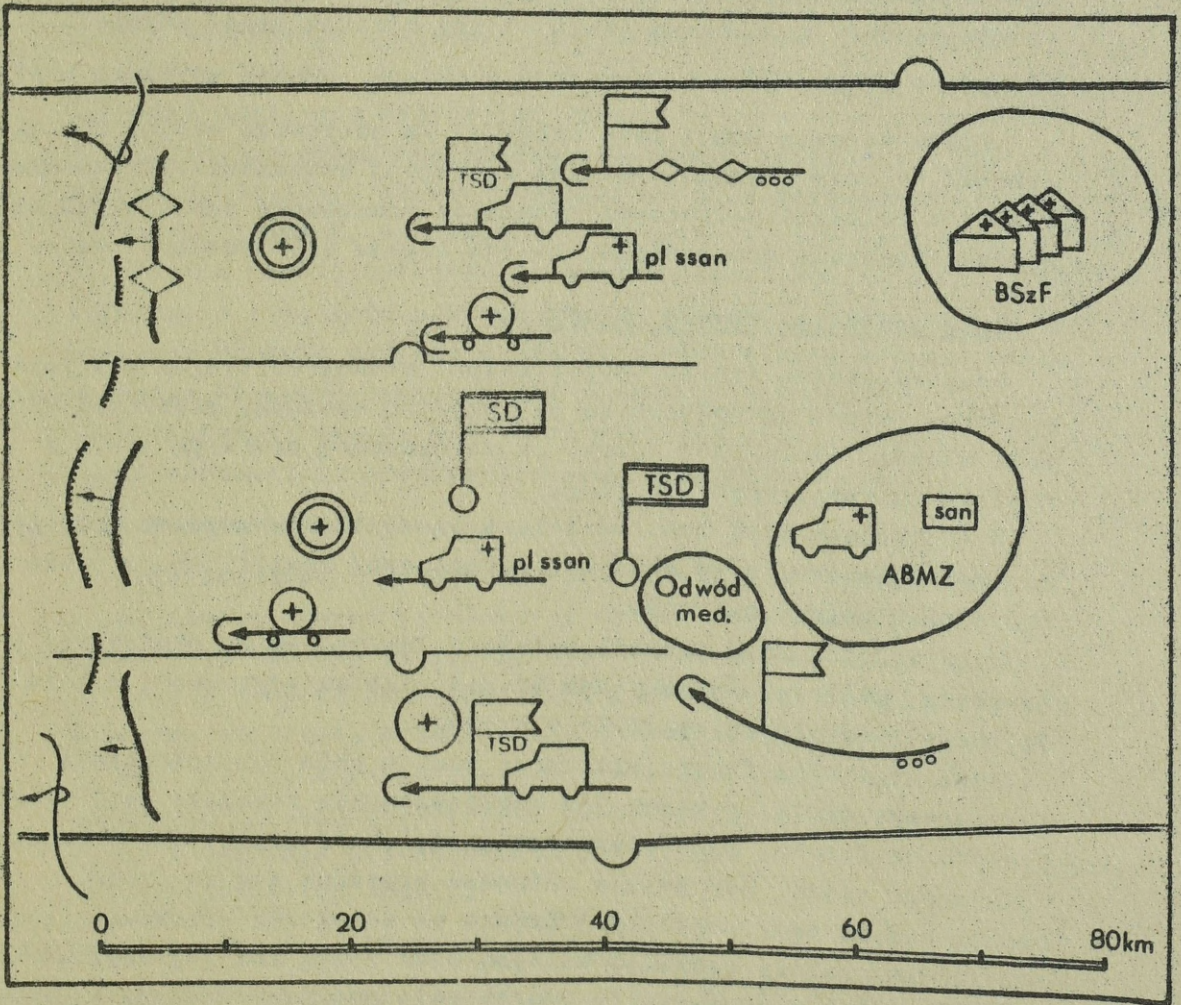
Zespół dowodzenia OZM może być kierowany do miejsca, w którym pracuje jednocześnie kilka jednostek służby zdrowia, w celu koordynacji ich działalności. Zespół ten może być również skierowany do objęcia dowodzenia jednostkami medycznymi na odrębnym /samodzielnym/ kierunku operacji armii, zwłaszcza w sytuacji gdy kierunek taki jest znacznie oddalony od tyłowego stanowiska dowodzenia armii.

Zespół grup specjalistycznych OZM używany jest do wzmacniania rozwiniętego /pracującego/ batalionu medycznego /mbw/.

Kompanie sanitariuszy i pluton ewakuacyjno-transportowy OZM mogą zostać skierowane do pracy w rejonie rażenia wojsk BMR lub mogą zostać przydzielone do batalionu medycznego /mbw/, wykonując go zabezpieczenie medyczne dywizji ponoszącej bardzo wysokie straty sanitarne.

c/ Kompania hospitalizacyjna /kh/.

Kompania hospitalizacyjna jest przeznaczona do objęcia opieką porażonych, którzy ze względu na stan zdrowia nie mogą być ewakuowani z DPM. Kh składa się z 12 grup hospitalizacyjnych, a każda

Rys.13. Rozmieszczenie sił i środków służby zdrowia armii w operacji zaczepnej /wariant/.

grupa może objąć opieką 25-35 porażonych przez okres 3-5 dni.

Przemieszczanie grup hospitalizacyjnych odbywa się przy pomocy własnego transportu, a posiadany zapas noszy /na wymianę/ umożliwia przejmowanie porażonych bez przekładania ich, co znacznie zmniejsza prawdopodobieństwo dodatkowych obrażeń.

Przejęcie porażonych znajdujących się w batalionie medycznym /mbw/ przez grupę kh umożliwia dowódcy batalionu medycznego /mbw/ zwinięcie własnych urządzeń i przegrupowanie batalionu do innego rejonu zgodnie z rozkazem szefa służby zdrowia armii /dywizji/.

E. Jednostki służby zdrowia frontu wykonujące zadania na rzecz armii.

Służba zdrowia armii może otrzymać /z szefostwa służby zdrowia frontu/ na czas trwania operacji zaczepnej wzmocnienie frontowymi siłami i środkami medycznymi /kompanie samochodów sanitarnych, medyczne bataliony wzmocnienia, polowa stacja wytwarzania tlenu/.

Baza szpitalna frontu /BSzF/.

Bazę szpitalną frontu tworzy zespół różnoprofilowych szpitali polowych, które zgrupowane są pod wspólną komendą. Pojemność BSzF może wynosić około 6500 łóżek, ze zdecydowaną przewagą łóżek o profilu chirurgicznym /do 76%/.

W szpitalach BSzF jest udzielana specjalizowana pomoc medyczna oraz /przy większym napływie porażonych/ kwalifikowana pomoc medyczna w pełnym zakresie.

W szpitalach BSzF wszyscy porażeni leczeni są do ukończenia leczenia, które nie przekracza 60 dni, lub są ewakuowani w celu dalszego leczenia do szpitali w kraju.

Baza szpitalna frontu kierowana jest w celu zabezpieczenia leczniczego armii, a rejon jej rozmieszczenia wyznacza szef służby zdrowia frontu. BSzF rozmieszcza się w odległości 50-70 km od waloczących wojsk. Gdy wojska waloczące przesuną się do przodu i oddalą się od bazy szpitalnej frontu na odległość przekraczającą 100-120 km, należy rozwinąć kolejną BSzF /całą lub jej oddział/. Nierozwinięcie w odpowiednim czasie kolejnej BSzF wydłuża zdecydowanie ramię ewakuacji tak, że transport sanitarny jest w stanie wykonać tylko jeden rejs na dobę, co powoduje zaleganie porażonych w batalionach medycznych /mbw/, utrudnia dokonanie nimi manewru, a w efekcie opóźnia dotarcie porażonych do szpitali BSzF. Dalsza ewakuacja do nadmiernie odległej BSzF jest możliwa przy użyciu transportu powietrznego.

2. Organizacja zabezpieczenia leozniczo-ewakuacyjnego armii

A. Określanie zakresu pomocy medycznej.

Ustalenie przez szefa służby zdrowia armii zakresu pomocy medycznej na podległych etapach ewakuacji ma na celu objęcie pomocą lekarską i opieką fachową jak największą ilość porażonych.

W większości sytuacji taktycznych na szczeblu dywizyjnego punktu medycznego udzielana jest kwalifikowana pomoc medyczna ze wskazań życiowych, gdyż przy dużym napływie porażonych siły i środki batalionu medycznego /mbw/ nie są w stanie udzielić wszystkim porażonym kwalifikowanej pomocy medycznej w pełnym zakresie. Szefowie służby zdrowia ZT mogą rozszerzyć zakres udzielanej pomocy. Sytuacja taka powstanie, gdy faktyczna liczba porażonych będzie mniejsza od prognozowanej ilości strat sanitarnych. O zawężeniu zakresu pomocy medycznej udzielanej w dywizyjnym punkcie medycznym decyduje szef służby zdrowia armii, ponieważ nieopracowanych w DPM porażonych będą musiały udzielić kwalifikowanej pomocy medycznej szpitale bazy szpitalnej frontu rozmieszczonej na głównym kierunku uderzenia armii.

B. Organizacja ewakuacji.

Organizowanie i prowadzenie ewakuacji ze związków taktycznych, samodzielnych oddziałów i ognisk masowych strat wymaga uprzedniego zbierania informacji o działaniach poszczególnych ZT oraz o ewentualnych ogniskach masowych strat, powstających w wyniku działania środków napadu nieprzyjaciela.

Szef służby zdrowia armii przydziela środki transportowe do ewakuacji porażonych: etatowe /z kompanii samochodów sanitarnych/ i ogólnego przeznaczenia /otrzymane za pośrednictwem sztabu kwatermistrzostwa armii/.

C. Prognoza strat sanitarnych.

We współczesnych działaniach bojowych straty sanitarne prawdopodobnie będą powstawać na całej głębokości działań, co zmusza służbę zdrowia armii nie tylko do wnikliwego prognozowania wielkości strat sanitarnych, lecz również do przewidywania rejonów, w których wystąpią większe skupiska porażonych.

Średniodobowe straty sanitarne armii ogólnowojskowej w operacji zaczepnej /stan armii 80.000/:

Tabela 4

Rodzaj środka rażenia	% strat sanitarnych	Liczba porażonych
Broń konwencjonalna	0,6-1,0	480- 800
Broń jądrowa	2,5-3,0	2000-2400
Skażenie promieniotwórcze	0,4-0,8	320- 640
Broń chemiczna	0,6-1,0	480- 800
Broń biologiczna	0,2-0,3	160- 240
Psychozy	0,1-0,2	80- 160
Zachorowania	0,1	80
Razem:	4,5-6,4	3600-5100

Przewiduje się, że spośród wszystkich porażonych będzie:

- ciężko porażonych ok. 60%;
- lekko porażonych ok. 40%.

Zakłada się, że spośród wszystkich strat sanitarnych, jakie mogą powstać w czasie operacji zaczepnej armii:

- około 60-70% powstanie w czasie wykonywania zadania bliższego /brak do marszu wojsk armii do rubieży ataku/;
- około 30-40% powstanie w czasie wykonywania zadania dalszego.

D. Bilans potrzeb i możliwości.

Liczba porażonych potrzebujących kwalifikowanej pomocy medycznej może wynosić około 4000 osób w ciągu doby /5% stanu armii/. Dla tej liczby porażonych należałoby zaangażować do udzielania pomocy około trzynastu - szesnastu batalionów medycznych i medycznych batalionów wzmocnienia uwzględniając konieczność posiadania 25% rezerwy mbw, każdy o możliwości udzielania pomocy 300 porażonym w ciągu doby. Już w drugim dniu operacji może wystąpić brak medycznych batalionów wzmocnienia, a otrzymanie potrzebnej ilości mbw od szefa służby zdrowia frontu będzie mało prawdopodobne /np. w D2 - 9 mbw, w D3 - 11 mbw/.

Działania bojowe bez użycia BMR spowodują straty sanitarne średnio około 1% porażonych w stosunku dziennym. Pięć batalionów medycznych dywizji i jeden medyczny batalion wzmocnienia będą w stanie udzielić kwalifikowanej pomocy wszystkim porażonym przez cały czas trwania operacji.

Dobowe potrzeby ewakuacji porażonych /90% porażonych/ mogą wynieść w liczbach bezwzględnych około:

- 720 porażonych /w warunkach działań bez BMR/, lub
- 210 porażonych /w warunkach działań z użyciem BMR/;

Obeone możliwości środków transportu sanitarnego zabezpieczają możliwości ewakuacji 4320 porażonych na dobę /2 rejsy/, lecz straty transportu samochodowego zmniejszą początkowe możliwości prowadzenia ewakuacji.

E. Kierowanie zabezpieczeniem medycznym operacji zaczepnej armii.

Począwszy od rejonu wyjściowego, poprzez wejście armii do działań zaczepnych szef służby zdrowia armii kieruje zabezpieczeniem medycznym zgodnie z opracowanym i zatwierdzonym planem zabezpieczenia medycznego. Plan ten musi być na bieżąco uaktualniany w zależności od zmieniającej się sytuacji operacyjnej i medycznej.

W czasie działań bojowych szef służby zdrowia przebywa na tyłowym stanowisku dowodzenia armii, skąd ma zapewnioną łączność radiową z podległymi jednostkami służby zdrowia armii /medyczne bataliony wzmocnienia, kompanie samochodów sanitarnych, batalion przeciwepidemiiczny, oddziały zabezpieczenia medycznego/ i rozwinętymi na kierunku działania armii bazami szpitalnymi frontu.

W czasie trwania operacji zaczepnej szef służby zdrowia armii koncentruje swoje wysiłki na:

- organizacji kierowania jednostkami służby zdrowia armii w celu racjonalnego wykorzystania ich w zabezpieczeniu medycznym związków taktycznych pierwszego rzutu armii oraz związków taktycznych, wojsk i tyłów znajdujących się w drugim rzucie i odwodzie operacyjnym /w pasie armii/;
- organizowaniu ewakuacji porażonych i chorych z dywizyjnych punktów medycznych do szpitali BSzF;
- organizowaniu pomocy medycznej w ogniskach masowych strat sanitarnych.

Wszystkie wyżej wymienione czynności szefa służby zdrowia armii narzucają konieczność stałego i wnikliwego zbierania informacji o sytuacji taktycznej, tyłowej i medycznej.

W trakcie trwania operacji zaczepnej armii może się okazać, że siły i środki służby zdrowia armii nie będą w stanie zabezpieczyć działania wojsk. Sytuacja taka wymaga natychmiastowego złożenia meldunku kwatermistrzowi armii, a ponadto szefowi służby zdrowia frontu o zaistniałych trudnościach, prosząc jednocześnie o zgodę na zawężenie zakresu udzielanej pomocy oraz o wzmocnienie dodatkowymi jednostkami służby zdrowia oraz transportem lotniczym i ogólnego przeznaczenia.

III. WŁAŚCIWOŚCI ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO OPERACYJNEJ GRUPY MANEWROWEJ W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

We współczesnych działaniach zaczepnych - zarówno na szczeblu armii, jak i na szczeblu frontu - organizowane będą operacyjne grupy manewrowe /OGM/.

Celem działania OGM /w ujęciu najbardziej ogólnym/ jest przeniesienie wysiłku działań bojowych w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela i utworzenie tam drugiego frontu walki.

Stosownie do celu działania, OGM armii będzie realizować szereg różnorodnych zadań bojowych, które w sumie prowadzą się do dezorganizacji i paraliżowania systemu obrony nieprzyjaciela oraz stwarzania korzystnych warunków do prowadzenia natarcia przez siły główne armii. Zatem OGM armii wykonywać będzie takie zadania, jak np.: niszczenie środków napadu jądrowego, paraliżowanie manewru i rozbijanie odwodów nieprzyjaciela, niszczenie elementów systemu OPL i systemu zabezpieczenia logistycznego, udaremnianie wykorzystania przez nieprzyjaciela pośrednich rubieży obrony, opanowywanie lotnisk, składów, ważnych obiektów przemysłowych, przepraw na dużych rzekach itp.

1. Warunki realizacji zabezpieczenia tyłowego OGM

Tyły OGM armii realizować będą takie same zadania jak tyły taktyczne w innych rodzajach działań bojowych, tj.: terminowo i nieprzerwanie zabezpieczać walozące wojska pod względem materiałowym, technicznym i medycznym.

Natomiast sposób i warunki realizacji tych zadań mogą być różne, niekiedy znaczenie odbiegające od zasad działania w normalnych warunkach natarcia. W głównej mierze zależy to będzie od takich czynników, jak: skład organizacyjny i wyposażenie OGM, charakter prowadzonych działań bojowych, głębokość zadania bojowego i czas jego trwania, warunki terenowe i atmosferyczne, stan wyszkolenia żołnierzy.

Według obecnych poglądów, w skład armijnej OGM będzie wchodzić dywizja pancerna lub zmechanizowana wzmocniona batalionem powietrznodesantowym i oddziałem lotnictwa wojsk lądowych.

Są propozycje utworzenia dywizji pancerno-zmechanizowanych, bardziej przystosowanych do prowadzenia działań manewrowych.

Odpowiednio do składu organizacyjnego OGM muszą kształtować się skład i możliwości tyłów tej grupy. Zatem tyły dywizyjne /DPanc lub DZ/ muszą być wzmocnione przez szczebel nadrzędny tak, aby były w stanie zabezpieczyć pod względem tyłowym również jednostki przydzielone jako wzmocnienie dywizji.

Przyjmuje się, że OGM armii wprowadzona zostanie do bitwy w końcu pierwszego lub na początku drugiego dnia operacji zaczepnej. Grupa powinna omijać silnie bronione obiekty i punkty oporu, unikać przewlekłych walk, a uderzać tam, gdzie nieprzyjaciel nie jest w stanie zorganizować dostatecznego oporu. Poszczególne pułki mogą działać na oddzielnych kierunkach.

Z takiego charakteru działań bojowych wynikają określone wnioski dla tyłów, a mianowicie:

1. Manewrowość tyłów powinna być taka sama /lub niewiele mniejsza/, jak manewrowość jednostek liniowych. Zatem wszelki sprzęt techniczny i urządzenia ograniczające ruchliwość nie mogą wchodzić w skład tyłów OGM.
2. Należy w maksymalnie możliwym stopniu usamodzielnić pod względem tyłowym poszczególne oddziały OGM. Oznacza to, że kosztem tyłów dywizyjnych i przydzielonego przez armię wzmocnienia należy wzmocnić tyły oddziałów, pozostawiając oczywiście odpowiedni odwód sił i środków tyłowych do realizacji zadań interwencyjnych oraz do zaopatrywania i obsługi pododdziałów nie posiadających organicznych tyłów. W praktycznym działaniu prowadzi to do przesunięcia sił i środków tyłowych o jeden szczebel niżej. Na czas działania OGM trzeba zorganizować tyły batalionów i kompanii czołgów.
3. Duża manewrowość działań wpłynie na zmniejszenie się zużycia amunicji /zwłaszcza artyleryjskiej/. Wzrośnie natomiast zużycie materiałów pędnych. Mogą również wzrosnąć straty wozów bojowych i pojazdów, zwłaszcza straty eksploatacyjne. Ocenia się, że straty sanitarne będą znacznie niższe niż w natarciu na zorganizowaną obronę nieprzyjaciela, nawet w przypadku prowadzenia działań w warunkach stosowania broni masowego rażenia.

Zakłada się, że głębokość zadania bojowego OGM armii będzie wynosić 250-300 km, a czas jego trwania 4-5 dni.

Zatem tempo natarcia może wynosić 60-80 km na dobę, a oderwanie się od sił głównych armii na odległość 80-100 km.

Wnioski dla tyłów:

1. Pożądane byłoby posiadanie w tyłach OGM zapasów materiałowych na cały okres prowadzenia działań bojowych. Ponieważ w odniesieniu do amunicji i mps jest to niemożliwe, szczebel nadrzędny /armia/ powinien zapewnić OGM taką ilość zapasów doraźnych na transporcie, jaka jest możliwa w danej sytuacji i jaka nie spowoduje poważnego ograniczenia manewrowości OGM.
2. Zależy o potrzeba wyeliminowania z tyłów OGM zbędnych sił i środków, takich np.: jak urządzenia służby mundurowej /łaźnie polowe/,

część urządzeń służby żywnościowej /piekarnie polowe/, część zapasów materiałowych i sprzętu rodzajów wojsk i służb. Część tyłów nie wchodząca w skład OGM będzie tworzyć rzut odwodowy przesuwający się za siłami głównymi armii na kierunku działania OGM.

3. Dowóz zaopatrzenia z armii do OGM transportem samochodowym w zasadzie będzie możliwy tylko w dwóch pierwszych dniach działań. Do realizacji dowozu i ewakuacji w dniach następnych musi być wykorzystany transport powietrzny /" most powietrzny"/. Szczególne trudności wystąpią niewątpliwie w zakresie dowozu mps.
4. Należy w maksymalnym stopniu wykorzystać zasoby miejscowe i zdobyte wojenną. Umożliwi to ograniczenie bardzo kosztownego i trudnego w realizacji dowozu zaopatrzenia transportem powietrznym. Warunki terenowe i atmosferyczne odgrywają bardzo ważną rolę w działaniach OGM. Muszą one umożliwiać szybki i ciągły ruch oddziałów pancernych i zmechanizowanych. Wykorzystanie OGM w terenie lesistym, bagnistym, czy też w okresie roztopów wiosennych lub zasnętych mijałoby się z celem tego rodzaju działań. Taki stan rzeczy zapewnia tyłom względnie dogodny warunki przegrupowania, dowozu i ewakuacji. Poważniejsze trudności mogą wystąpić w zakresie organizacji obrony i ochrony tyłów oraz ich maskowania.

Skuteczność działań manewrowych w znacznym stopniu zależy od stanu wyszkolenia żołnierzy i ich stanu moralno-politycznego. Po wszechnie uważa się, że związki taktyczne i oddziały przewidziane do składów OGM powinny być zawczasu szkolone i odpowiednio trenowane do działań manewrowych w przestrzeni operacyjnej nieprzyjaciela. Również stan osobowy tyłów powinien być odpowiednio przeszkolony. Chodzi przede wszystkim o przygotowanie kierowców i załóg /obsługi/ do wykorzystania zdobytych pojazdów, uzbrojenia i innego sprzętu technicznego. Tyłowe organa dowodzenia powinny dobrze znać system logistyczny przeciwnika oraz infrastrukturę i zasobność terenu, na którym będzie działać OGM. Ułatwi to wykorzystanie dla zabezpieczenia tyłowego własnych wojsk zasobów miejscowych i zdobyczy wojennej.

Zadania dotyczące zabezpieczenia tyłowego wojsk OGM realizowane będą zarówno przez szczebel organizujący grupę manewrową /armia/, jak też przez tyły tejsze grupy. Przy tym występują trzy okresy realizacji zadań tyłowych:

- okres organizacji OGM /w rejonie ześrodkowania i wyjściowym/;
- okres prowadzenia działań bojowych przez OGM;
- okres po wykonaniu zadania przez OGM /odtworzenie zdolności bojowej wojsk/.

2. Organizacja tyłów OGM

W ramach przygotowania tyłów do pracy armia powinna uzupełnić stany osobowe i sprzęt oraz wzmocnić tyły OGM odpowiednimi własnymi siłami i środkami tyłowymi.

Organ dowodzenia tyłami OGM muszą określić skład organizacyjny tyłów, tzn. ustalić, jakie siły i środki tyłowe wejdą w skład grupy, a jakie pozostaną w rzucie odwodowym, dokonać wzmocnienia tyłów oddziałów oraz zorganizować na czas działań bojowych tyły pododdziałów /batalionów, kompanii ozołgów/. Poza tym należy wyewakuować z wojsk OGM wszystkich porażonych i chorych oraz uszkodzony sprzęt techniczny, który nie może być wyremontowany do czasu wymarszu z rejonu ześrodkowania. Należy wykonać obsługę techniczną pojazdów i innego sprzętu i przygotować go do niezawodnej pracy w warunkach działań bojowych. Stosownie do posiadanego czasu, należy przeprowadzić szkolenie stanu osobowego tyłów.

W czasie prowadzenia działań bojowych, zarówno tyły związku taktycznego, jak i tyły oddziałów i pododdziałów, zajmują centralne położenie w ugrupowaniu bojowym: tyły OGM - między pierwszym i drugim rzutem grupy, zaś tyły oddziałów /pododdziałów/ - między pierwszym i drugim rzutem swych oddziałów.

Tyły OGM, a właściwie część sił i środków tyłów dywizji, jaka pozostanie po wzmocnieniu oddziałów, rozmieszcza się w, tzw. rejonie bazowym. Rejony bazowe OGM organizowane będą w oparciu o lotniska i lądowiska. Tam też powinny znajdować się zakłady lecznicze i remontowe, zdobyte magazyny, składy itp., umożliwiające czasową hospitalizację porażonych, remont sprzętu i uzupełnianie środków materiałowych. Do rejonu tego armia kierować będzie transporty zaopatrzeniowe /samochodowe lub powietrzne/ i stamtąd prowadzona będzie ewakuacja. W rejonie bazowym, poza tyłami, rozmieszcza się dowództwo OGM i jednostki jego zabezpieczenia, środki transportu powietrznego itp. Czas pobytu w jednym rejonie bazowym może wynosić 4-6 godz. po czym następuje przebazowanie do nowego rejonu.

Tyły oddziałów i pododdziałów w zasadzie nie rozwijają urządzeń tyłowych typu PPG, PPM czy PZUS, a swoje zadania w zakresie zaopatrywania i obsługi wojsk wykonują w czasie marszu, na krótkich postojach i w rejonach odpoczynku.

Oddzielnych dróg dowozu i ewakuacji nie wyznacza się. Tyły wykorzystują drogi marszu wojsk oraz inne drogi w obrębie rejonu działania OGM.

Obrona i ochrona tyłów organizowana jest na ogólnych zasadach. Ponieważ jednak tyły grupowane są z reguły w pobliżu stanowisk dowodzenia, ich obrona i ochrona może być organizowana w ogólnym systemie obrony i ochrony odpowiednich stanowisk dowodzenia.

Po wykonaniu przez OGM zadania bojowego i połączeniu się z siłami głównymi armii, organizacja tyłów przebiega według ogólnie obowiązujących zasad.

3. Właściwości zabezpieczenia materiałowego OGM

Na specyfikę zabezpieczenia materiałowego w działaniach manewrowych rzutuje głównie problem zaopatrywania OGM w amunicję i materiały pędne.

Zabezpieczenie w amunicji

Zużycie amunicji w wojskach OGM będzie przypuszczalnie mniejsze niż w natarciu na zorganizowaną obronę nieprzyjaciela. Tym niemniej, według doświadczeń z ćwiczeń, może wynosić 0,25-0,8 jo za dobę walki. Należy liczyć się ze stosunkowo dużym zużyciem amunicji czołgowej i przeciwlotniczej.

Biorąc pod uwagę możliwe dzienne zużycie amunicji i czas trwania działań bojowych /4-5 dni/, zachodzi potrzeba gromadzenia w OGM wysokich zapasów doraźnych amunicji na transporcie samochodowym. Jednakże z uwagi na możliwości transportowe tyłów armii i konieczność zachowania wysokiej manewrowości tyłów OGM, zgromadzenie w OGM takich zapasów amunicji, jakie wystarczyłyby na 4-5 dni walki, jest praktycznie niemożliwe.

Zakładając, że armia wzmocni OGM dwiema średnimi kompaniami transportowymi, to możliwe będzie zgromadzenie w tyłach dodatkowo około 450 ton amunicji, tj. około 0,3 jo. Ponadto pewne ilości amunicji /jako zapasy doraźne/ można będzie zgromadzić przy żołnierzach oraz na wozach bojowych i pojazdach liniowych. Dotyczy to zwłaszcza amunicji strzeleckiej.

W okresie poprzedzającym wprowadzenie OGM do bitwy tyłowe organa dowodzenia armii powinny:

- wzmocnić tyły OGM transportem samochodowym z zapasami doraźnymi amunicji;
- zapewnić odpowiednie ilości amunicji artyleryjskiej dla jednostek zabezpieczających wprowadzenie OGM do bitwy;
- przygotować siły i środki do realizacji dowozu amunicji dla OGM w toku prowadzenia działań bojowych.

W okresie tym organa dowodzenia OGM - mając na uwadze konieczność zwiększenia samodzielności oddziałów i pododdziałów - po-

winny dokonać odpowiedniego urzutowania zapasów amunicji na szczeblu pododdziału, oddziału i związku taktycznego.

W pierwszych dwóch dniach walki oderwanie się OGM od sił głównych armii będzie stosunkowo niewielkie /30-50 km/. Zatem możliwe będzie zaopatrywanie OGM w amunicję transportem samochodowym po drogach w tzw. "tunelu komunikacyjnym."

Oczywiście, transporty zaopatrzeniowe muszą być konwojowane. Może nawet zaistnieć potrzeba tworzenia oddziałów wydzielonych dla doprowadzenia takich transportów przez obszar niekontrolowany do rejonów bazowych OGM.

W następnych dniach działań bojowych możliwym sposobem zaopatrywania OGM w amunicję będzie dowóz transportem powietrznym.

Ponieważ większość transportu dywizyjnego z amunicją zostanie rozdzielona na oddziały OGM, w rejonie działań bojowych niższy szczebel będzie pobierał amunicję własnym transportem ze szczebla wyższego. Praktycznie może to polegać na tym, że opróżniony transport samochodowy będzie kierowany do rejonu bazowego lub innego ustalonego rejonu, gdzie oczekiwano będzie na przybycie transportu zaopatrzeniowego armii. Nie wyklucza to jednak możliwości wykonywania dowozu transportem szczebla wyższego.

Z uwagi na możliwość dłuższych przerw w dowozie amunicji z armii, konieczny jest surowy reżim w zużywaniu amunicji oraz stosowanie manewru materiałowego między poszczególnymi jednostkami. W wypadku wykorzystywania przez wojska OGM uzbrojenia zdobycznego, wykorzystywana będzie również zdobyczna amunicja do tego uzbrojenia. Będzie to dodatkowe źródło uzupełniania potrzeb wojsk w uzbrojeniu i amunicji.

Odtwarzanie zapasów amunicji po zakończeniu działań bojowych i połączeniu się wojsk OGM z siłami głównymi armii przebiegać będzie według ogólnych zasad.

Zabezpieczenie w mps

Ciągłość zaopatrywania wojsk OGM w materiały pędne jest nieodzownym warunkiem powodzenia działań bojowych OGM. Z tego względu, w okresie przygotowawczym do działań, należy zgromadzić w tyłach możliwie wysokie zapasy mps, a w toku walki nieustannie je uzupełniać poprzez dowóz z tyłów armii oraz ze zdobyczy wojennej i z zasobów miejscowych.

Średnio dzienne zużycie mps w OGM armii może wynosić 0,4 - 0,6 jn, a nawet więcej. Zatem posiadane zapasy ruchome wystarczą na czas nie dłuższy niż 3 dni działań. Jeżeli armia wzmocni OGM

jedną kompanią transportową /średnią/ do przewozu mps, to można będzie zgromadzić w tyłach około 200 ton zapasu doraźnego paliwa, tj. 0,2-0,25 jn. Przydzielanie na ten cel kompanii transportu ogólnego, a nie kompanii cystern jest o tyle celowe, że transport ten po opróżnieniu może być wykorzystany do innych celów.

Przy ustalaniu potrzeb mps należy uwzględnić zapasy doraźne przy wozach bojowych /0,5 jn/ i samochodach /0,25 jn/. Część tych zapasów zostanie zużyta na domarsz do rubieży wprowadzenia do walki. Przed wprowadzeniem OGM do walki dodatkowe zbiorniki zewnętrzne /np. beczki/ na wozach bojowych powinny być zdjęte i pozostawione w rejonie wyjściowym /20-40 km od rubieży styczności wojsk/.

Urzutowanie zapasów mps przedstawiać się będzie podobnie jak urzutowanie amunicji. Część zapasów mps wraz z transportem przesunięta zostanie ze szczebla tyłów dywizyjnych do tyłów oddziałów. Natomiast wydaje się, że nie ma potrzeby stałego utrzymywania zapasów mps na szczeblu pododdziału. Tylko w wypadku wykonywania przez określony pododdział samodzielnego zadania, należy przydzielić mu odpowiednie zapasy mps na transporcie.

Problem dowozu mps do OGM w toku działań bojowych jest bardziej skomplikowany niż problem dowozu amunicji. Zwłaszcza dowóz transportem powietrznym jest przedsięwzięciem trudnym, bardzo kosztownym i nie dającym gwarancji pełnego zaspokojenia potrzeb wojsk OGM. Z tych względów przywiązuje się szczególną uwagę do pełnego wykorzystania zasobów miejscowych i zdobyczy wojennej. Opanowanie składów paliw nieprzyjaciela może być jednym z ważniejszych zadań bojowych OGM. Każdy dowódca oddziału i pododdziału, a nawet pojedynczy kierowca zobowiązany jest do wykorzystania wszelkich możliwości w tym zakresie.

W wypadku zdobycia dużych ilości paliw płynnych można będzie zrezygnować z dowozu z armii i zgromadzić znaczne zapasy doraźne na transporcie własnym i zdobyczym. Jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia zdobytych składów do czasu podejścia sił głównych armii, to składy te należy zniszczyć.

Zaopatrywanie w mps oddziałów i pododdziałów OGM przebiegać będzie na podobnych zasadach jak zaopatrywanie w amunicję. Jednostki te pobierać będą paliwo własnym transportem w rejonach bazowych /z transportu armijnego/, ze zdobytych składów i magazynów, a nawet przetankowywać z uszkodzonych wozów bojowych i samochodów /własnych i nieprzyjaciela/.

Zabezpieczenie w żywność i inne materiały

W okresie przygotowawczym należy wydzielić do odwodowego rzutu tyłów wszystko to, co nie będzie wykorzystywane w toku prowadzenia działań manewrowych /lub wykorzystanie czego jest problematyczne/, a więc piekarnię, pralnię i łaźnię polową, warsztaty mundurowe, żywnościowe produkty objętościowe /np. ziemniaki, jarzyny świeże/, zespoły i części zamienne do remontu średniego itp.

Wojska OGM powinny być wyposażone głównie w racje dzienne "S" i "WS". Kuchnie polowe wraz z odpowiednimi zapasami żywności należy rozdzielić na kompanie /baterie/. Jeżeli działania bojowe prowadzone są w warunkach stosowania BMR, to niezbędne będzie zabranie części funduszu wymiennego umundurowania.

Dowozu do OGM żywności i innych materiałów w toku działań bojowych w zasadzie nie przewiduje się. należy natomiast w szerokim zakresie wykorzystywać produkty i materiały pochodzące z zasobów miejscowych i zdobyczo wojennej, oczywiście po uprzednim sprawdzeniu ich przydatności.

Zdobyty sprzęt i materiały, których nie można wykorzystać lub zabezpieczyć dla własnych potrzeb, podlega zniszczeniu.

4. Właściwości zabezpieczenia technicznego OGM

Potrzeby i możliwości w zakresie zabezpieczenia technicznego zależą m.in. od ilości i stanu technicznego posiadanego sprzętu, możliwych strat bojowych i eksploatacyjnych oraz od posiadanych sił i środków ewakuacyjno-remontowych.

Wojska OGM powinny być wyposażone w uzbrojenie, wozy bojowe, pojazdy i inny sprzęt całkowicie sprawny i przystosowany do charakteru działań bojowych, pory roku, warunków terenowych i atmosferycznych. Sprzęt uszkodzony, który nie może być wyremontowany do czasu wymarszu z rejonu ześrodkowania, należy przekazać jednostkom remontowym armii. W rejonie wyjściowym wykonywane będą jedynie przeglądy.

Ponieważ możliwe jest wykorzystywanie przez wojska OGM zdobyczonego uzbrojenia i pojazdów, jednym z zadań służb technicznych w okresie przygotowawczym do działań będzie prowadzenie specjalnego szkolenia w zakresie eksploatacji tego sprzętu. W toku działań bojowych mogą być prowadzone dodatkowe instruktaże.

Według zebranych doświadczeń z ćwiczeń /"WIOSNA-80", SOJUZ-81"/, dzienne straty techniczne OGM armii mogą wynosić 15-20% w wozach bojowych i 12-14% w samochodach. Aby utrzymać w OGM na koniec operacji 30-50% sprawnego sprzętu, armia powinna wzmocnić OGM; kompanią remontu pojazdów gąsienicowych, kompanią remontu kołowych transporterów opancerzonych, kompanią ewakuacji sprzętu oraz odpowiednią ilością zestawów remontu bieżącego /na transportie/.

Siły i środki ewakuacyjno-remontowe należy przesunąć o jeden szczebel niżej pozostawiając na szczeblu związku taktycznego niezbędny odwód do prowadzenia remontów bieżących o większej pracochłonności /4-6 godzin/.

W pododdziałach siły i środki powinny być takie, aby mogły realizować zadania o charakterze "serwisowym" w odniesieniu do podstawowego sprzętu bojowego.

W czasie wprowadzenia OGM do bitwy ewakuacja i remont uszkodzonego sprzętu wojsk OGM prowadzone będą siłami wojsk znajdujących się w styczności z nieprzyjacielem oraz siłami armii. Powrót części wyremontowanej techniki do macierzystych jednostek możliwy będzie jedynie w okresie zaopatrywania OGM transportem samochodowym armii /dołączenia do transportów zaopatrzeniowych/.

W toku prowadzenia działań bojowych, na szczeblu oddziału /pododdziału/ wykorzystywane będą grupy ewakuacyjno-remontowe dokonujące remontu bieżącego o małej pracochłonności w miejscu uszkodzenia lub po wyprowadzeniu sprzętu spod ognia nieprzyjaciela. Ponadto grupy te wyprowadzać będą sprzęt z położen awaryjnych /ugrzążnienie, wyrzucenie/. W tym okresie elementy zabezpieczenia technicznego będą ściśle współdziałać z elementami medycznymi /straty techniczne są ściśle związane ze stratami sanitarnymi/.

W procesie zabezpieczenia technicznego istotną rolę odgrywa rejon bazowy OGM. Do rejonu tego będzie ewakuowany uszkodzony sprzęt techniczny, który nie może być wyremontowany na szczeblu pododdziałów i oddziałów. Przy czym ewakuacji podlega tylko ten sprzęt, który może być wyremontowany do czasu zmiany rejonu bazowego OGM oraz sprzęt możliwy do wyewakuowania wraz z powracającymi transportami zaopatrzeniowymi armii.

W rejonie bazowym znajdować się będzie część sił i środków remontowych przeznaczona do wykonywania remontów bieżących bardziej pracochłonnych. Zakres prac remontowych w rejonie tym zależy od czasu dyspozycyjnego, który /według doświadczeń z ćwiczeń/ może wynosić 4-6 godzin.

Do ewakuacji i remontu uszkodzonej techniki - poza środkami etatowymi - należy w maksymalnym stopniu wykorzystać miejscowe zakłady i warsztaty remontowe oraz ciągniki i inny sprzęt pochodzący ze zdobyczy wojennej.

• Uszkodzony sprzęt techniczny pozostawiany na polu walki, a więc taki, który nie może być wyremontowany siłami OGM lub wyewakuowany do armii, pozbawia się cech używalności. Natomiast uszkodzony sprzęt o szczególnym znaczeniu dla prowadzenia działań bojowych ewakuuje się w ugrupowaniu wojsk. Do tego celu mogą być wykorzystane ozołgi lub zestawy niskopodwoziowe.

5. Właściwości zabezpieczenia medycznego OGM

Zasadniczym czynnikiem określającym zakres pracy i możliwości służby zdrowia są ponoszone przez wojska straty sanitarne. Wprawdzie zakłada się, że z uwagi na charakter prowadzonych przez OGM działań bojowych, straty w stanie osobowym będą znacznie niższe niż w wypadku natarcia na zorganizowaną obronę nieprzyjaciela, tym niemniej w warunkach stosowania broni jądrowej mogą być dość wysokie, sięgające 8% dziennie, a nawet więcej. Straty sanitarne stanowią około 75% ogółu strat w ludziach. Z powyższego wynika, że w warunkach stosowania BMR służba zdrowia OGM powinna być zdolna do udzielenia pomocy medycznej 600-700 porażonym dziennie. Zatem musi ona zostać wzmocniona odpowiednimi siłami i środkami ze szczebla armii.

Przed wprowadzeniem OGM do walki, armia może ją wzmocnić: medycznym batalionem wzmocnienia /rzadziej dwoma/, 1-2 plutonami sanitariuszy, kilkoma grupami chirurgicznymi, 1-2 grupami hospitalizacyjnymi oraz kilkoma samochodami sanitarnymi.

Własne i przydzielone siły i środki medyczne należy odpowiednio urzutować. Niewątpliwie zajdzie potrzeba wzmocnienia pododdziałów i oddziałów OGM personelem medycznym, sanitariuszami i transportem sanitarnym tak, aby zwiększyć ich możliwości w zakresie pomocy przedlekarskiej, pierwszej pomocy lekarskiej oraz ewakuacji. W dyspozycji szefa służby zdrowia OGM powinny pozostać siły i środki przeznaczone do udzielania pomocy kwalifikowanej, czasowej hospitalizacji porażonych oraz przygotowujące tych porażonych do ewakuacji do BSZF.

W okresie przygotowawczym do działań należy wyewakuować z OGM wszystkich porażonych i chorych, nawet tych, którzy nie wymagają leczenia szpitalnego. Zwykle będzie to realizowane środkami armii.

Zabezpieczenie medyczne wprowadzenia OGM do bitwy organizuje służba zdrowia armii. Ewakuacja medyczna z OGM prowadzona będzie siłami armii i jednostek znajdujących się w styczności z nieprzyjacielem do punktów medycznych tych jednostek lub do BSzF.

W trakcie prowadzenia działań bojowych pomoc medyczna na szczeblu oddziału i pododdziału udzielana będzie w ruchu, na krótkich postojach i w rejonach odpoczynku wojsk. Punkty medyczne /np. PPM/ mogą być rozwijane tylko w wyjątkowych przypadkach, np. w razie przeciągających się walk o opanowanie ważnego obiektu nieprzyjaciela. Podstawowym zadaniem pododdziałów medycznych będzie sprawne zebranie porażonych z pola walki, udzielenie im pomocy medycznej ze wskazań życiowych i ewakuacja do rejonu bazowego OGM /lub innego wskazanego rejonu/. Elementy medyczne oddziałów i pododdziałów powinny ściśle współdziałać z technicznymi elementami ewakuacyjno-remontowymi.

W rejonie bazowym, w oparciu o własne siły i środki oraz wykorzystując miejscowe zakłady lecznicze, szef służby zdrowia OGM rozwija punkt medyczny OGM. Na punkcie tym udzielana będzie pierwsza pomoc lekarska /tym, którzy nie otrzymali jej w oddziałach/ oraz pomoc kwalifikowana. Poza tym, prowadzona tu będzie czasowa hospitalizacja porażonych przed ich wyewakuowaniem.

Ewakuacja porażonych z OGM do BSzF prowadzona będzie zarówno drogą lądową, jak i powietrzną. W tym celu wykorzystywany będzie transport samochodowy ogólnego przeznaczenia, powracający do armii po dowozie amunicji dla OGM. Po przerwaniu naziemnych linii komunikacyjnych, na tych samych zasadach będzie wykorzystywany transport powietrzny /śmigłowiec, samoloty/.

W razie przemieszczania się do nowego rejonu bazowego, niewyewakuowanych porażonych należy przewieźć posiadany transportem sanitarnym i ogólnego przeznaczenia. Do tego celu może być wykorzystany także wszelki transport miejscowy.

Jeżeli nie ma możliwości przetransportowania wszystkich porażonych z uwagi na ich stan zdrowia lub dużą ilość, należy, pozostawić ich w miejscowych zakładach leczniczych, wydzielając do tego niezbędną obsługę medyczną /np. grupę hospitalizacyjną/.

Ze zdobyczy wojennej i z zasobów miejscowych dla potrzeb wojsk własnych będą wykorzystywane: miejscowe zakłady lecznicze /wraz z personelem tych zakładów/, transport sanitarny, sprzęt i środki leczniczo-opatrunkowe, bielizna pościelowa i osobista itp.

Dla medycznego zabezpieczenia jeńców wojennych w pierwszym rzędzie wykorzystać należy personel medyczny spośród jeńców zdobywczy sprzęt i środki oraz miejscowe zakłady lecznicze.

6. Właściwości dowodzenia tyłami OGM

Ogólny system dowodzenia tyłami oraz metodologia pracy kwatermistrza i szefa służb technicznych OGM, nie odbiegają od zasad przyjętych w typowych działaniach zaczepnych.

Szczególne uwagę zwraca się na pełne zrozumienie przez tyłowe organa dowodzenia celu i istoty zadań OGM oraz podporządkowanie temu celowi całej działalności tyłów, dostosowanej do charakteru i tempa prowadzonych działań bojowych.

Dokładna orientacja w aktualnej sytuacji na polu walki oraz ścisłe współdziałanie tyłowych organów dowodzenia z dowództwem OGM, jednostkami wojskowymi i rodzajami wojsk jest nieodzowną koniecznością. Sprzyja temu rozmieszczenie tych organów nie na oddzielnym TSD, lecz w obrębie stanowiska dowodzenia.

Podjęwane decyzje i plany zabezpieczenia tyłowego wojsk muszą uwzględniać różne warianty realizacji zadań bojowych, stosowanie szerokiego manewru siłami i środkami oraz możliwość korekty tych planów stosownie do szybkich i radykalnych zmian w sytuacji taktyczno-operacyjnej.

Działalność organów dowodzenia i kierowania zabezpieczeniem tyłowym powinna cechować elastyczność, operatywność i pomysłowość. Nie mogą one biernie oczekiwać na odgórne zarządzenia, muszą liczyć przede wszystkim na własne siły i wykorzystać wszelkie możliwości w zakresie zaopatrywania i obsługi wojsk. Niezbędna przy tym jest dokładna znajomość systemu logistycznego przeciwnika i infrastruktury w pasie działania OGM, tak, aby można było sugerować dowódcy konieczność opanowania określonych obiektów dla potrzeb własnych lub celem skutecznego obezwładnienia systemu obronnego nieprzyjaciela.

Wydrukowano w 20 egz.

Egz. nr 1-20 Bibl. Nauk. OZS

Wyk. płk Jakubisiak

Druk. Cz. B. dn. 8.02.1982r.

Druk ASG WP nr 027/0153/WW

Kor. W. H.

45388